

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรม
การเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑
โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

**DEVELOPMENT OF LEARNIG ACHIEVEMENT ON BUDDHIST SUBJECT BY
USING POSITIVE REINFORCEMENT FOR THE 1ST SECONDARY
SCHOOL STUDENTS, BANGRACHANWITTAYA SCHOOL
BANGRACHAN DISTRICT SINGBURI PROVINCE**

พระประสิทธิ์ จารุปลโย (ช่วยบุญ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรม
การเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑
โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

พระประสิทธิ์ จารุพลโณ (ช่วยบุญ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**Development of Achievement Learning fo Buddhistsubject By Using
Motivation for Students' Gvade VII ' Bangrachanwittaya School
Bangrachandistrict Singburi Province.**

PhraPrasit Charupanyo (Chuayboon)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Teaching Social Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
“การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี” เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล)

กรรมการ

(รศ. ดร.สมชัย ศรีนोक)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ชวาล ศิริวัฒน์)

กรรมการ

(ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร.สมชัย ศรีนोक

ประธานกรรมการ

ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระประสิทธิ์ จารุปัญโญ)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
- ผู้วิจัย** : พระประสิทธิ์ จารุบุญ (ช่วยบุญ)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : รศ. ดร. สมชัย ศรีนอก พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
 - : ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ พธ.บ. (สังคมศึกษา), M.A. (Linguistics), Ph.D. (Social Science)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ ๑. เพื่อศึกษากิจกรรมการเสริมแรงพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ๒. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๑ จำนวน ๔๑ คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ๑ ชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ - ๔ จำนวน ๘ ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธีและแบบบันทึกพฤติกรรม การส่งงาน แบบบันทึกพฤติกรรม การเข้าเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชาพระพุทธศาสนา กับกิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ที่สร้างขึ้นนั้นพบว่า มีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์มาตรฐาน (E_1) ๓๗.๒๖/ (E_2) ๘๕.๔๙ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้

๒. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนในวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

Thesis Title : Development of Learning Achievement on Buddhist subject by using Positive Reinforcement for the 1st Secondary School Students, Bangrachanwittaya School, Bangrachan district Singburi Province.

Researcher : Phra Prasit Cârupaño (Chuayboon)

Degree : Master of Arts (Teaching Social Studies)

Thesis Supervisory Committee : Assoc.Prof. Dr. Somchai Srinok B.A. (English), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Dr. Niwes Wongsuwan B.A. (Teaching Social Studies), M.A. (Linguistics), Ph.D. Social Science, (Buddhist Studies)

Date of Graduation : March 1, 2019

Abstract

Research for development of learning achievement on Buddhist subject by using Positive Reinforcement for the 1st Secondary School Students, Bangrachanwittaya School, Bangrachan district Singburi Province. This purpose has the following objectives: 1) to development of learning achievement on Buddhist subject by using Positive Reinforcement for the 1st Secondary School Students, Bangrachanwittaya School, Bangrachan district Singburi Province. 2) To development of learning achievement on Buddhist subject by using Positive Reinforcement for the 1st Secondary School Students, Bangrachanwittaya School, Bangrachan district Singburi Province. The sample groups used in this research were the 1st Secondary School Students, Number 41 persons by choosing a sample group that was specific 1 class. The implements for this research were Learning Management Plans 1 - 4, amount 8 hours, learning unit 6, the important day Buddhism and ordinances. The record of job submission behavior, behavior record, the statistical used in research was to find the percentage, mean, standard deviation.

The results were found that:

1. The result of the development of learning achievement on Buddhist subject by using Positive Reinforcement for the 1st Secondary School Students at Bangraachanwittaya school that was found to be effective according to the standard criteria (E1) 37.26 / (E2 85.49, which was higher than the normal 80/80 set criteria.

2. The comparison of learning achievement in Buddhist subject for the 1st Secondary School Students on the important days of Buddhism and ordinances were found that learning achievement of learners were significantly higher than before learning at the level of 0.05 from comparison of learning achievement before and after learning.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชาพระพุทธศาสนา
กับการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา
อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี สำเร็จตามเป้าหมายเพราะการให้คำปรึกษาช่วยเหลือแนะนำ
จากรองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก และ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ตั้งแต่เริ่มทำวิทยานิพนธ์ ช่วยตรวจสอบเนื้อหาวิชาการ อีกทั้งยังให้ความอนุเคราะห์ในด้านวิชาการ
จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาจินตวัฒน์ จารุพัฒโน เจ้าคณะตำบลไม้ดัด เจ้าอาวาส
วัดม่วงชุม และเจริญพรศรัทธาสาธุชนที่ให้ความเมตตาในการศึกษาตลอดมา

ขอขอบคุณ ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ นายประเสริฐ สุขุม นายมารุณ ต๊ะดี นางนันทารณ
พลสุจริต นางสุรีย์พร รุ่งเรือง นางธนวรรณ จารุไพบูลย์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ และผู้เชี่ยวชาญ
ทุกท่านที่ได้ให้การอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยให้เป็นไปได้อย่างถูกต้องด้วยดี
ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอบคุณความเอื้ออาทรจากคณาจารย์ของคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้วยดี
เสมอมา และขอบคุณนิสิตสาขาการสอนสังคม รุ่น ๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ที่ร่วมกันในการให้คำปรึกษา แนะนำ แลกเปลี่ยนข้อมูล และเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา

ขอบพระคุณและขอขอบคุณคณะกรรมการการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ที่ได้ชี้แนวทางให้
เกิดความสมบูรณ์ทางด้านวิชาการซึ่งประกอบด้วย พระครูโสภณพุทธิศาสตร์ ผศ.ดร., ดร.ชนัญภรณ์
อารีกุล, รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก, ผศ.ดร.ขวาล ศิริวัฒน์ และ ดร.นิเวศ วงศ์สุวรรณ

ขอขอบคุณ นายสมศักดิ์ แยมุ่น ผู้อำนวยการโรงเรียนบางระจันวิทยา ที่ให้ความเอื้อเฟื้อ
และอำนวยความสะดวกและสถานที่ในการทำวิจัย ขอคุณรองผู้อำนวยการทุกฝ่าย คณาจารย์
โรงเรียนบางระจันวิทยา ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ แก่ผู้วิจัยในการทำวิจัยให้
เป็นไปด้วยความราบรื่นเสมอมา

พระประสิทธิ์ จารุปญฺโญ (ช่วยบุญ)

๑ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญตารางภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๘
๒.๒ เอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้	๑๙
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงทางบวก	๒๖
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ	๒๘
๒.๕ ประวัติของโรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี	๓๓
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๓
๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย	๓๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๓๗
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๗
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๗
๓.๓ ขั้นตอนการสร้าเครื่องมือ	๓๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๙

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๘
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๔
๔.๑ สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๔
๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	๕๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๕๑
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๕๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๕๔
บรรณานุกรม	๕๕
ภาคผนวก	๕๙
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	๖๐
ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๖๒
ค ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC)	๖๘
ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือ	๘๒
จ หนังสือเพื่อความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือวิจัย	๘๔
ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๖

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ ๔.๑ ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี	๔๖
ตารางที่ ๔.๒ ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี	๔๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

๓๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา / เล่ม / ข้อ / และหน้า ตามลำดับ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๙๖ หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฏิภววรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๓๐๕ หน้า ๑๙๖

คำย่อ		พระสุตตันตปิฎก		ภาษา
		ชื่อคัมภีร์		
ที.ปา.	(บาลี) = สุตตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิวิวรรค	(ภาษาบาลี)
อภ.วิ.	(บาลี) = อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	อภฺรฐกถา	(ภาษาบาลี)
อง.สฺตฺตกก	(บาลี) = สุตตตันตปิฎก	องคฺตฺตรนิกาย	สฺตฺกกนินบาต	(ภาษาบาลี)
ที.ส.	(ไทย) = สุตตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สืลขันธววรรค	(ภาษาไทย)
อง.สฺตฺตกก	(ไทย) = สุตตตันตปิฎก	อํงคฺตฺตรนิกาย	สัตฺกกนินบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปฺลยจก.	(ไทย) = สุตตตันตปิฎก	ปฺลยจนิกาย	สัตฺตกนินบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ไว้ในมาตรา ๖ ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปโดยพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นมีความสุข มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ^๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๔ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ^๒

การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม^๓ โดยกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก็ได้มีเป้าหมายสำคัญในด้านการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านความซื่อสัตย์ สุจริตการรู้จักพึ่งตนเอง การมีวินัยตนเอง^๔ ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการจึงให้เป็นวิชาบังคับแก่นักเรียนทุกคนต้องเรียน ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเพราะเป็นวิชาที่มี

^๑ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ครั้งที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖), หน้า ๕ – ๑๒.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, หน้า ๓.

^๓ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑, หน้า ๑.

^๔ กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖), หน้า ๓.

ลักษณะพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจพร้อมทั้งรู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสถาบันสังคมมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม^๕

ดังนั้นคุณสมบัติของครูจึงเป็นคุณสมบัติที่พึงาม ความถูกต้องที่ครูควรยึดถือปฏิบัติเป็นประจำซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูควรประกอบด้วยคุณสมบัติและปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจสร้างความสนิทสนมเป็นกันเองชวนให้ผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม ครู น่ารัก คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะทำให้รู้สึกเกิดความอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย ภาวนีโย น่าเจริญใจ คือ มีความจริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริงและเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอยอ้างและรำลึกด้วยความซาบซึ้งมั่นใจและภาคภูมิใจ วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี วจนฺทโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จักจิกตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ อุดหนุนได้ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์ คมกิริยฺจ กถํ กตฺตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่ยุ่งยากลึกซึ้งให้เข้าใจได้ และสอนให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป โน จฺญฺหาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในอฐานะ คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร

ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ความสัมพันธ์ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนนั้น อยู่ในฐานะเป็นกัลยาณมิตร คือเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนให้ดำเนินก้าวหน้าไปในมรรคาแห่งการฝึกอบรมองค์คุณทั้ง ๗ นี้ เป็นคุณลักษณะที่ผู้สอนหรือครูผู้มีความกรุณาโดยทั่วไปจะมีได้ ไม่จำกัดเฉพาะพระพุทธเจ้าเท่านั้นการมุ่งใจเพื่อเข้าสู่ธรรมะ หรือ สติการสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้เป็นเพียงธรรมกถาหรือการสนทนาทั่วไป โดยไม่มีจุดมุ่งหมายอะไรเป็นพิเศษก็จะดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดี

ปัจจุบันนักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดความกระตือรือร้น ไม่เตรียมการกับบทเรียนล่วงหน้ามาก่อนประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาค่อนข้างต่ำเป็นส่วนมาก, ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความมุ่งมั่น หากผู้สอนนำวิธีการสอนที่ใช้ในห้องเรียน สร้างวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ขึ้นมาให้น่าเรียน มีชีวิตชีวาได้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการตามผลการเรียนรู้ตามที่กล่าวมาได้ โดยนำวิธีการสอนใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น พัฒนาขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้นและนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นได้ดีกว่าเดิม ก็จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในเรื่องอื่นๆ หรือวิชาอื่นต่อไป

โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จัดการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๔๐๐ คน พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกในลักษณะของการรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบในการเรียน การเข้าห้องเรียน การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ยังไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

^๕ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๐), หน้า ๔๗.

^๖ คู่มือระเบียบในคัมภีร์วิสุทธิมรรค หน้า ๑/๑๒๓.

ดังนั้น จากประเด็นและความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษากิจกรรมการเสริมแรงพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐

๒. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินงานศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เนื่องจากพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนด้านความรับผิดชอบในการเรียนลดน้อยลงจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ จึงมีแนวคิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดจัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในศาสนพิธีกรรมได้ถูกต้องอธิบายประวัติความสำคัญและปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

ด้านเนื้อหาเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธีมีดังนี้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ เช่น ๑. การจัดโต๊ะหมู่บูชาแบบหมู่ ๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ หมู่ ๘, ๒. การจุดธูปเทียน, ๓. การจัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา คำอาราธนาต่างๆ, ๔. ประวัติวันสำคัญของวันธรรมสวนะ, ๕. วันเข้าพรรษา, ๖. วันออกพรรษา, ๗. วันเทโวโรหณะ, ๘. ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียน การปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมิบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ขอบเขตประชากร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีทั้งหมด ๕ ห้อง จำนวน ๒๑๒ คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๔๑ คน โดยใช้วิธีการแบบเจาะจง

๑.๓.๓ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

๑.๓.๓.๑ ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการเสริมแรงทางบวกวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๑.๓.๓.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ในการดำเนินการวิจัย คือ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ระยะเวลาการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ โดยการสอนสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง จำนวน ๑๐ ชั่วโมง ทั้งนี้โดยรวมชั่วโมงทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนซึ่งทำการสอนปกติดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑.๑ แสดงขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

สัปดาห์ที่/ชั่วโมง	วัน/เดือน/ปี	รายการ	เวลา
๑. ๓๐/พ.ย./๖๑	ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ๔๐ ข้อ	๐๘.๓๐น. - ๐๙.๒๐น.	
๒. ๗/ธ.ค./๖๑	เรื่อง วันมาฆบูชา		
๓. ๑๔/ธ.ค./๖๑	เรื่อง วันวิสาขบูชา		
๔. ๒๑/ธ.ค./๖๑	เรื่อง วันอัฐมีบูชา		
๕. ๒๘/ธ.ค./๖๑	เรื่อง วันอาสาฬหบูชา		
๗. ๔/ม.ค./๖๑	เรื่อง วันเข้าพรรษา		
๗. ๑๑/ม.ค./๖๑	เรื่อง วันออกพรรษาและวันธรรมสวนะ		
๘. ๑๘/ม.ค./๖๑	เรื่อง การจัดโต๊ะหมู่บูชา		
๙. ๒๕/ม.ค./๖๑	เรื่อง การอาราธนาศีล		
๑๐. ๑/ก.พ./๖๑	ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ๔๐ ข้อ		
รวม			๑๐ ชั่วโมง

๑.๔ ปัญหาที่ต้องทราบ

๑.๔.๑ พฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนด้านความรับผิดชอบในการเรียน
ในวิชาพระพุทธศาสนา ลดน้อยลง

๑.๔.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
ต่ำกว่าเกณฑ์

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑. พฤติกรรมการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
และศาสนพิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์
อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคือ ๘๐/๘๐

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี สูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหลังไว้ คือ ร้อยละ ๘๐

๑.๖. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยต้องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
รายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี การเปลี่ยนแปลงจากการแสดงออกจาก
กระทำและความคิดจึงเป็นผลทำให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เป็นความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆ
ซึ่งเกิดจากนักเรียนที่ได้รับประสบการณ์จากกระบวนการเรียนการสอนของครูโดยครูเป็นผู้รวบรวม
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องหลักธรรมคำสอนของพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าเพื่อเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

การเสริมแรงบวก หมายถึง การทำให้ผู้ทำพฤติกรรมเกิดความพึงพอใจ เมื่อทำพฤติกรรม
ใดพฤติกรรมหนึ่งแล้ว และทำพฤติกรรมนั้นซ้ำๆ อีก เช่น เมื่อนักเรียนตอบคำถามถูกต้อง
ครูให้รางวัล (นักเรียนพอใจ) นักเรียนจะตอบคำถามอีกหากครูถามคำถามครั้งต่อไป การทำให้ผู้ทำ
พฤติกรรมเกิดความพึงพอใจทำได้โดยให้ตัวเสริมแรงเมื่อทำพฤติกรรมนั้นแล้ว

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนในสถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน
ศูนย์พัฒนาเด็กและเรียนในระดับต่างๆ เช่น อนุบาล ปฐม มัธยม หรือการศึกษนอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยที่มีการจัดให้มีการศึกษาให้กับนักศึกษาระดับผู้ใหญ่ที่ยังมีความต้องการศึกษาอยู่

โรงเรียน หมายถึง สถานที่ต่างๆที่จัดให้มีการเรียนการสอน เช่น วัด โรงเรียน
สถานที่ราชการ เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผู้วิจัยได้ดำเนินการที่ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์
อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี มีความรับผิดชอบในเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี สูงขึ้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีและหลักการต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ๒.๑ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
 - ๒.๒.๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - ๒.๒.๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒
 - ๒.๒.๔ การสอนพระพุทธศาสนา
- ๒.๒ เอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้
 - ๒.๒.๑ ความหมายเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้
 - ๒.๒.๒ ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
 - ๒.๒.๓ ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้
 - ๒.๒.๔ ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี
 - ๒.๒.๕ องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงทางบวก
 - ๒.๓.๑ ความหมายของการเสริมแรงทางบวก
 - ๒.๓.๒ ความสำคัญของการเสริมแรงทางบวก
 - ๒.๓.๓ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางบวก
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
 - ๒.๔.๑ ความหมายของความรับผิดชอบ
 - ๒.๔.๒ ความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - ๒.๔.๓ ประเภทของความรับผิดชอบ
 - ๒.๔.๔ ลักษณะของความรับผิดชอบ
- ๒.๕ ประวัติของโรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ
 - ๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ
- ๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย
 - ๒.๗.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก^{๒๖}

๒.๒.๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวตนเข้ากับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปณิธานค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่าง สันติสุขในสังคมไทย และสังคมโลก

เศรษฐกิจศาสตร์

การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ประวัติศาสตร์เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

^{๒๖} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๑

ภูมิศาสตร์

ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากรและภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นการนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้างมีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการตัดสินใจมีความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการบูรณาการผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีตมีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้ข้อคิดเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้นและวิธีการเศรษฐกิจพอเพียงรู้และเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำ ความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

มีความรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคมประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมือง การปกครอง และสภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็นประเทศไทยมีความรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคมประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมือง การปกครอง และสภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็นประเทศไทยมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้นปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศรวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง มากยิ่งขึ้นสามารถเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำ ความเข้าใจในภูมิภาคสากลโลกตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีต สู่ปัจจุบัน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิด เรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้รับการพัฒนาแนวคิด และขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์ เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงาน ได้อย่างเหมาะสม

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยม อันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพ เพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้

มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ ของชาติไทยยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่น และประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม

มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถ แสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

๒.๒.๒ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ^{๕๐}

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม ของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งอื่นในส่วนที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

^{๕๐} พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ หน้า ๑.

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

“สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

“การประกันคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

“การประกันคุณภาพภายนอก” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“ผู้สอน” หมายความว่า ครูและคณาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของทั้งของรัฐและเอกชน

“คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารการศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาดังแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ

“กระทรวง” หมายความว่า กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา ๗ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๘ การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (๑) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (๓) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๙ การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

- (๑) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (๒) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๓) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

(๔) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(๕) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(๖) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา ๑๐ การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น^{๕๑}

มาตรา ๑๑ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา ๑๗ และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษา นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

มาตรา ๑๒ นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๓ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ ดังต่อไปนี้

(๑) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

(๒) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

(๓) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๑๔ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้

(๑) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

(๒) เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด

(๓) การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๑๕ การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๑) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

^{๕๑} พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, หมวดที่ ๓ ระบบการศึกษา, ๒๕๔๒ , หน้า ๕

(๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษาระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นสถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตามรวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน^{๒๙}

มาตรา ๑๖ การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษาการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญาการแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๗ ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีโดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหกเว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

(๑) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนาศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๒) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

(๓) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาสถานประกอบการโรงพยาบาลสถาบันทางการแพทย์สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

มาตรา ๑๙ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, หมวดที่ ๓ ระบบการศึกษา, ๒๕๔๒, หน้า ๖.

มาตรา ๒๐ การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๒๑ กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้โดยคำนึงถึงนโยบายและ มาตรฐานการศึกษาของชาติทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน(๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญา ไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(๔) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่าง ถูกต้อง

(๕) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา ๒๔ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๒๖ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษา ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียน ตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในวาระหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะ อันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

มาตรา ๒๘ หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตาม ความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับหลักสูตรการศึกษา ระดับอุดมศึกษานอกจากคุณลักษณะในวาระหนึ่งและวรรคสองแล้วยังมีความมุ่งหมายเฉพาะ ที่จะพัฒนาวิชาการวิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา ๒๙ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิ ปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

มาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ การศึกษา

มาตรา ๓๑ ให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร เพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมรวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผล การจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

มาตรา ๓๒ ให้กระทรวงมืองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภา หรือในรูป คณะกรรมการจำนวนสี่องค์กรได้แก่ สภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการการศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพิจารณาให้ความเห็นหรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่น ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๓ สภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ มีหน้าที่พิจารณา เสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ นโยบายและแผนด้านศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม การสนับสนุนทรัพยากร การประเมินผลการจัดการศึกษา การดำเนินการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งการพิจารณากลับกรองกฎหมายและกฎกระทรวงที่ออกตาม ความในพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย รัฐมนตรี เป็นประธาน กรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กร เอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนกรรมการประเภทอื่นรวมกันให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นนิติบุคคล และให้เลขาธิการสภาเป็นกรรมการและเลขานุการ จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์วิธีการสรรหาการเลือกกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตราที่ ๓๔ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษา ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม แห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับ ปริญญา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องคณะกรรมการ การศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติการสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

มาตรา ๓๕ องค์ประกอบของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๔ ประกอบด้วย กรรมการ โดยตำแหน่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทน องค์กรวิชาชีพ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนกรรมการประเภทอื่นรวมกันจำนวน กรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการวาระ การดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการแต่ละคณะ ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย กำหนด ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความแตกต่างของกิจการในความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละคณะ ด้วยให้สำนักงานคณะกรรมการตามมาตรา ๓๔ เป็นนิติบุคคลและให้เลขาธิการของแต่ละสำนักงาน เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ

๒.๒.๓ สารวิชาพระพุทธศาสนา

คุณสมบัติของครูจึงเป็นคุณสมบัติที่ดั่งาม ความถูกต้องที่ครูควรยึดถือปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูควรประกอบด้วยคุณสมบัติและปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกอังคุตตรนิกายสัตตกนิบาต และในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ๑/๑๒๓ คือ กัลยาณมิตรธรรม ๗ อย่าง ทั้งรูปบาทพระคาถาและความหมาย^{๓๐} ได้แก่

ปิโย ครุ ภาวนีโย

คมภีรณจ กถิ กตตา

วตตา จ วจนกขโม

โน จฏฐาเน นิโยชเย.

๑) ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจสร้างความสนิทสนมเป็นกันเองชวนให้ผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม

๒) ครุ น่าเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกเกิดความอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

๓) ภาวนีโย น่าเจริญใจ คือ มีความจริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริงและเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอยอ้างและรำลึกด้วยความซาบซึ้งมั่นใจและภาคภูมิใจ

๔) วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี

๕) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จุกจิกตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ อดทนได้ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์

๖) คมภีรณจ กถิ กตตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่ยุ่งยากลึกซึ้งให้เข้าใจได้ และสอนให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

๗) โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในฐานะ คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร

ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ความสัมพันธ์ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนนั้น อยู่ในฐานเป็นกัลยาณมิตร คือเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนให้ดำเนินก้าวหน้าไปในมรรคาแห่งการฝึกอบรมองค์คุณทั้ง ๗ นี้ เป็นคุณลักษณะที่ผู้สอนหรือครูผู้มีความกรุณาโดยทั่วไปจะมีได้ ไม่จำกัดเฉพาะพระพุทธเจ้าเท่านั้นการมุ่งใจเพื่อเข้าสู่ธรรมะ หรือ สติภาวนาของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้เป็นเพียงธรรมภาวนาหรือการสนทนาทั่วไป โดยไม่มีจุดมุ่งหมายอะไรเป็นพิเศษก็จะดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดีเพราะมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะ ๔ ประการ

๑. สนทสนา ชี้แจงให้เห็นชัด คือจะสอนอะไรก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบาย และแสดงเหตุผลอย่างชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งเห็นจริงเห็นจัง เหมือนจูงมือไปเห็นกับตา

๒. สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือสิ่งใดที่ควรปฏิบัติหรือหัดทำก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับอยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ

^{๓๐} ดูรายละเอียดในคัมภีร์,วิสุทธิมรรค หน้า ๑/๑๒๓.

๓. สมุตเตชนา เราใจให้อาจหาญแกล้วกล้า คือปลุกเราใจกระตือรือร้นเกิดความรู้สึกมีกำลังใจแข็งขัน มันใจจะทำให้สำเร็จลงได้สู้งานไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อยยาก

๔. สมปหงสนา ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือบำรุงจิตใจให้ชุ่มชื่นเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความร่าเริงเบิกบานใจอรรถกถาชี้แจงเพิ่มเติมว่า ๑. ปลดเปลื้องความโง่เขลาหรือความมัวเมา ๒. ปลดเปลื้องความประมาท ๓. ปลดเปลื้องความเกียจคร้าน ๔. สัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติ สรุปสั้นๆ ว่า ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ เราให้กล้า ปลุกให้ร่าเริง หรือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้า ร่าเริง^{๓๑}

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

๒.๒ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้

๒.๒.๑. ความหมายเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายดังนี้

กรมวิชาการ ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นการจัดโปรแกรมการสอนของวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้^{๓๒}

สุวิมล สุวรรณจันดี ให้ความหมาย แผนการจัดการเรียนรู้ คือการเตรียมการสอนของครูซึ่งจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการเตรียมการสอนไว้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการจัดการเรียนการสอน และเครื่องมือวัดผล ประเมินผล ช่วยพัฒนากระบวนการของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้^{๓๓}

หทัยรัตน์ มลารัตน์ แผนการจัดการเรียนรู้คือสื่ออุปกรณ์ คู่มือ วิธีการ เครื่องมือ แผนการ หรือโครงการที่ครูผู้สอนได้เตรียมไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละครั้ง^{๓๔}

^{๓๑} ดูรายละเอียดใน อังศุตรนิทายสตกนิบาต. (ไทย) ๒๓/๓๔/๓๓

^{๓๒} แผนการจัดการเรียนรู้, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔) หน้า ๗ อ้างในกรมวิชาการ ๒๕๕๕, หน้า ๑๑.

^{๓๓} สุวิมล สุวรรณจันดี, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดอรุณาราม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน”.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔) หน้า ๗ อ้างในกรมวิชาการ ๒๕๕๕, หน้า ๑๑.

^{๓๔} หทัยรัตน์ มลารัตน์, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาเรื่องความกตัญญูโดยใช้การ์ตูนคุณธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่๒ โรงเรียนบ้านวังทอง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕) หน้า ๑๕.

ณพวรรณ วงศ์ปิ่น แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดการประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปรียบเทียบพิมพ์เขียวที่บอกให้ทราบว่ากลุ่มประสบการณ์นั้นต้องการให้นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ใด ผู้สอนมีหน้าที่ต้องทำอะไร ตรงจุดไหน การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนต้องทำอะไร จึงจะทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงเป้าหมาย ดังนั้น แผนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีองค์ประกอบต่างๆ ให้ความสมบูรณ์มากที่สุด นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกต่อการปฏิบัติ ^{๓๕}

จากข้อมูลข้างต้นพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้คือ เครื่องมือ คู่มือ ของครูที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยมีการเตรียมไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอนและแผนการจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนยานพาหนะที่จะส่งไปถึงจุดหมาย แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ครูผู้สอนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดโดยมีการเตรียมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดทำให้สะดวกในการจัดการเรียนการสอนและช่วยให้มีประสิทธิภาพต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้

๒.๒.๒ ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

เอกรินทร์ สีมหาศาล ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าการวางแผนจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าในแต่ละสัปดาห์หรือแต่ละชั่วโมงผู้สอนควรจะสอนรายวิชาใด ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ครอบคลุมเรื่องราวอะไรบ้างรวมทั้งการสำรวจสภาพปัญหาต่างๆที่จะช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้และสามารถทำการประเมินผลผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ได้ตามเป้าหมายความสำคัญของแผนการเรียนรู้ มีความสำคัญหลายประการ ดังนี้ ^{๓๖}

๑. เป็นเครื่องมือประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด
๒. เป็นเครื่องมือสำหรับผู้ปฏิบัติการสอนแทนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสาระที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม
๓. เป็นเครื่องมือวัดประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อทราบความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมแต่ละเนื้อหา และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๕. ช่วยให้ผู้สอนมีโอกาสดูแลค้นคว้าและเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อประกอบการเขียนแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา และผู้เรียน
๖. ช่วยให้ผู้สอนได้ทบทวนประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
๗. เป็นหลักฐานทางวิชาการในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

^{๓๕} ณพวรรณ วงศ์ปิ่น, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระสังคมศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสมานฉันท์ของนักเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยแผนกประถมเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒) หน้า ๗ อ้างในสมศักดิ์ สินธุระเวทย์ ๒๕๔๐, หน้า ๕๖.

^{๓๖} เอกรินทร์ สีมหาศาล. (๒๕๔๕). กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.

๒.๒.๓. ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

๑. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้นเพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง ^{๓๓}

๒. ช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนทำให้สอนได้ครบถ้วนตรงตามหลักสูตรและสอนได้ทันเวลา

๓. เป็นผลงานวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้

๔. ช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้มาสอนแทนในกรณีที่ผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนได้ ถ้าครูได้ทำแผนการสอนและใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้สอนในคราวต่อไปแผนการสอนดังกล่าวจะเกิดประโยชน์ดังนี้

- ๑) ครูรู้วัตถุประสงค์ของการสอน
- ๒) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความมั่นใจ
- ๓) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
- ๔) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ
- ๕) ถ้าครูประจำชั้นไม่ได้สอนครูที่มาทำการสอนแทนสามารถสอนแทนได้ตาม

จุดประสงค์ที่กำหนด

๒.๒.๔. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

วัลลภ กันทรพย ได้กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะที่เข้ากับกิจกรรม ๔ ประการคือ ^{๓๔}

๑. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมผู้เรียนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติให้มากที่สุดโดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้น ให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย

๒. เป็นแผนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเองโดยครูผู้สอนพยายามลดบทบาท จากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้นักเรียนคิดแก้ หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

๓. เน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้นักเรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง

๔. ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จราคาสูง

อารมณ์ ใจเที่ยง กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ ^{๓๕}

๑. สอดคล้องกับหลักสูตร และแนวการสอนของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ
๒. นำไปใช้สอนจริงอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับนักเรียนและเวลาที่กำหนด

^{๓๓} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔, หน้า ๑๓๔.

^{๓๔} วัลลภ กันทรพย, การประเมินตนเองกับการนิเทศภายใน, (กรุงเทพฯ: สारพัฒนากการหลักสูตร, ๒๕๓๙) หน้า ๑๒๔

^{๓๕} อารมณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน: พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๐), หน้า ๑๕๔.

๔. มีความกระชับชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน

๕. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้

๖. ทุกหัวข้อในแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร เป็นแนวทางให้ผู้สอนอย่างชัดเจน มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน เข้าใจง่าย และนำไปใช้สอนสอนได้จริง นักเรียนเกิดทักษะจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๒.๒.๕. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจำเป็นต้องทราบองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่ง อรรถิพย์ ทองดี ๔. เนื้อหาสาระ กำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เวลา ระดับความรู้ของนักเรียนเรียงลำดับอย่างเหมาะสมจากง่ายไปหายาก โดยเขียนเน้นเฉพาะประเด็นที่สำคัญ

๑. กิจกรรมการเรียนรู้ ระบุกิจกรรมที่เลือกตามบทบาทของผู้สอนและนักเรียน โดยเขียนให้ชัดเจนในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้และเหมาะสมกับเวลาหากมีหลายกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมต่อเนื่องตามลำดับที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

๒. สื่อการเรียนรู้ กำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และเวลา โดยทั่วไปจะแบ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ (เอกสาร ตำรา ใบช่วยสอน) และสื่อโสตทัศน

๓. การวัดผลและการประเมินผล ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเวลา โดยกำหนดจำนวนครั้ง วิธีวัดและวิธีประเมินผลให้ชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปแบ่งเป็นการประเมินภาคทฤษฎี (ประเมินด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย) และการประเมินภาคปฏิบัติ (ประเมินด้านทักษะพิสัย) รวมทั้งต้องกำหนดเครื่องมือที่ใช้วัดและเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจน

๔. บันทึกหลังการสอน ระบุถึงข้อดี ข้อด้อย ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการเรียนรู้และแนวทางแก้นอกจากนี้ กรมวิชาการนำเสนอหัวข้อของแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้^{๔๐}

๑. หัวข้อแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่ง ประกอบด้วย

๑.๑ ชื่อกลุ่มสาระ

๑.๒ ชั้น

๑.๓ ภาคเรียนที่

๑.๔ ชื่อแผน

๑.๕ เวลาที่ใช้จัดการเรียนรู้

๒. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

๓. สาระการเรียนรู้

๔. กระบวนการจัดการเรียนรู้

๕. กระบวนการวัดและการประเมินผล

๖. แหล่งการเรียนรู้

^{๔๐} กรมวิชาการ ๒๕๔๕, หน้า๔๖.

นอกจากนี้ ญัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง วชิรินทร์ เสถียรยานนท์ และวชิณีย์ เชาว์ดำรง กล่าวว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้^{๔๑}

๑. หัวเรื่อง (Heading) เป็นส่วนแรกของแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นส่วนที่มีรายละเอียดเบื้องต้นของแผนการจัดการเรียนรู้ มีแนวการเขียนดังนี้

- ๑.๑ ระบุลำดับที่ของแผนการจัดการเรียนรู้
- ๑.๒ ระบุกลุ่มสาระการเรียนรู้
- ๑.๓ ระบุระดับชั้นที่สอน
- ๑.๔ ระบุหัวข้อเรื่อง
- ๑.๕ ระบุเวลาที่ใช้จัดการเรียนรู้

๒. สาระสำคัญ (Concept) คือ ข้อความที่เขียนเพื่อระบุให้เห็นแก่น หรือเห็นข้อสรุปที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งด้านเนื้อหา ด้านความรู้ด้านทักษะ หรือด้านเจตคติซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะเหมาะสมของเรื่องที่น่าเสนอ สาระสำคัญเป็นคำที่ใช้ในความหมายเดียวกันกับ สังกัปความคิดรวบยอด มโนทัศน์ และมโนคติ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือความนิยมใช้ มีแนวการเขียนดังต่อไปนี้

๒.๑ เขียนในลักษณะของการสรุปเนื้อหาความรู้ ทักษะ หรือเจตคติที่เป็นเป้าหมายด้วยภาษาที่รัดกุมและชัดเจน

๒.๒ เขียนในลักษณะความเรียงหรือเขียนเป็นข้อในกรณีที่มีการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้มีมากกว่าหนึ่งสาระ

๒.๓ การจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นต้นๆ ควรมีสาระสำคัญเดียวในการเรียนรู้ครั้งหนึ่ง

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Objective) หรือวัตถุประสงค์ คือ ข้อความที่ระบุคุณลักษณะด้านเนื้อหา ความรู้ด้านทักษะ หรือด้านเจตคติที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง การเขียนจุดประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้มีวิธีเขียนหลายลักษณะแต่โดยทั่วไปนิยมเขียนในลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือลักษณะของจุดประสงค์นำทางและจุดประสงค์ปลายทาง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) คือ จุดประสงค์ที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่นักเรียนสามารถแสดงออกหลังจากที่เรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูกำหนดไว้ พฤติกรรมดังกล่าวต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สมบูรณ์ควรจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วนได้แก่ สถานการณ์หรือเงื่อนไขที่ครูตั้งขึ้น (Condition) พฤติกรรมของนักเรียนที่คาดหวังให้แสดงออก (Terminal Behavior) และเกณฑ์บ่งชี้ ความสามารถของนักเรียนที่จะแสดงพฤติกรรม (Criteria)

^{๔๑} ญัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะผู้เรียนเป็นสำคัญการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ. ๒๕๕๕, หน้า ๕๓.

๓.๒ จุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทางจุดประสงค์ปลายทาง คือ ข้อความที่ระบุถึงสิ่งที่เป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่ได้เรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ หรือแต่ละเรื่องลักษณะของจุดประสงค์ปลายทางจะเป็นจุดประสงค์ที่ไม่เฉพาะเจาะจงถึงรายละเอียดของพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกจุดประสงค์นำทาง คือ จุดประสงค์ย่อยที่แตกออกจากจุดประสงค์ปลายทางเพื่อแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดกับนักเรียนเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ก็จะบรรลุตามเป้าหมายของจุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์นำทางนิยมเขียนในรูปแบบของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แนวการเขียนจุดประสงค์ มีดังนี้

๓.๒.๑ เขียนให้สัมพันธ์กับสาระสำคัญ

๓.๒.๒ เขียนให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ด้านพุทธิพิสัยเป็นจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน หรือตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ด้านจิตพิสัยเป็นจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก การเห็นคุณค่า การยอมรับ หรือไม่ยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้านทักษะพิสัย เป็นจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับความคล่องแคล่วในการปฏิบัติ โดยใช้อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย

๓.๒.๓ เขียนให้เห็นรายละเอียดของพฤติกรรมที่สามารถวัดและสังเกตได้

๓.๒.๔ เขียนด้วยภาษาที่รัดกุม ชัดเจน สื่อความหมายได้ดี

๓.๒.๕ หากมีจุดประสงค์ข้อเดียวไม่ต้องใส่ลำดับเลขหัวข้อ

๔. เนื้อหาสาระ (Content) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ผู้สอนเห็นภาพของสิ่งที่จะต้องสอนโดยรวม อาจประกอบด้วย ทฤษฎี หลักการ วิธีการ ขั้นตอน หรือแนวปฏิบัติ การระบุเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้มีแนวการเขียนดังต่อไปนี้

๔.๑ เขียนให้สอดคล้องกับสาระสำคัญและจุดประสงค์

๔.๒ กำหนดเนื้อหาของการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งให้เหมาะสมกับระยะเวลาและความสามารถของนักเรียน

๔.๓ เขียนเนื้อหาแบบย่อ โดยสรุปเป็นหัวข้อหรือประเด็น หากมีเนื้อหามากให้ทำเป็นใบความรู้ระบุไว้ในภาคผนวกท้ายแผนการจัดการเรียนรู้

๔.๔ เขียนเนื้อหาที่จะให้นักเรียนเรียนรู้ไว้ตามลำดับ หากแบ่งเป็นหัวข้อย่อยได้ควรแบ่งเพื่อความชัดเจน

๕. กิจกรรมการเรียนรู้ (Activities) คือ สภาพการณ์ที่ครูออกแบบเพื่อนำเสนอเนื้อหาวิธีการ หรือการปฏิบัติให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีแนวทางเขียนดังต่อไปนี้

๕.๑ เขียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา วิธีการ หรือการปฏิบัติ

๕.๒ เขียนเป็นข้อตามลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ หรือเขียนโดยแบ่งชั้นได้แก่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นสรุปบทเรียน โดยเขียนเป็นข้อเรียง ตามลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั้น หากชั้นใดมีกิจกรรมเดียวไม่ต้องใส่เลขลำดับหัวข้อ

๕.๓ เขียนโดยระบุให้รู้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นใครเป็นผู้บิบบาทนักเรียนผู้สอนหรือทั้งนักเรียนและผู้สอนรวมกันกระทำ เป็นต้น ๕.๔ ไม่ควรบรรยายละเอียดของคำพูดของผู้สอนและนักเรียน

๖. สื่อการเรียนรู้ (Material & Media) คือ สิ่งที่เป็นตัวกลางที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวการเขียน ดังต่อไปนี้

๖.๑ ระบุสื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้

๖.๒ ระบุเฉพาะสื่อที่ใช้จริงในการเรียนรู้

๖.๓ ระบุชนิดและรายละเอียดของสื่อการเรียนรู้ เช่น รูปภาพชุดลายแผนภูมิเพลงคุณธรรมสี่ประการ แถบบันทึกภาพและเสียงเรื่องชีวิตในบ้าน เป็นต้น

๖.๔ กรณีที่เป็นสื่อที่ใช้เพื่อกิจกรรมเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคลให้ระบุจำนวนขึ้นต่อกลุ่มหรือรายบุคคล

๖.๕ ไม่ควรระบุสิ่งที่มียู่แล้วอย่างถาวรในห้องเรียนว่าเป็นสื่อการเรียนรู้เช่น กระดานดำชอล์กดินสอ ปากกา เป็นต้น

๗. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment) เป็นการกระทำเพื่อตรวจสอบว่านักเรียน เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่การวัดเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม และการทดสอบ เป็นต้น ส่วนการประเมินผลเป็นการกำหนดค่าหรือตัดสินสิ่งที่วัด เช่น ผ่าน-ไม่ผ่าน,ดี-ปานกลาง-อ่อน หรือ กำหนดค่าเป็นระดับ ๔ ๓ ๒ ๑ ๐ เป็นต้น มีแนวการเขียนดังต่อไปนี้

๗.๑ ระบุวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

๗.๒ ระบุวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ว่าจะใช้วิธีการใดบ้าง

๗.๓ ระบุเนื้อหาที่ต้องการวัดและประเมินผล

นอกจากนี้ รุจิรี ภูสาระ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้^{๔๒}

๑. สารสำคัญ

๒. จุดประสงค์ปลายทาง

๓. จุดประสงค์นำทาง

๔. เนื้อหา

๕. กิจกรรมการเรียนการสอน

๖. สื่อการเรียนการสอน

๗. การวัดและการประเมินผล

องค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ต้องมีสิ่งต่อไปนี้

๑. สารสำคัญ

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๓. สารการเรียนรู้

^{๔๒} รุจิรี ภูสาระ, การพัฒนาหลักสูตรตามแนวการปฏิรูปการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: บัณฑิตโพยท์, ๒๕๔๖), หน้า๑๖๐.

๔. กิจกรรมการเรียนรู้
๕. สื่อ / อุปกรณ์ / แหล่งการเรียนรู้
๖. การวัดและการประเมินผล
๗. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

๒.๒.๖ รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

ในการทำแผนการจัดการเรียนรู้มีรูปแบบหลายรูปแบบ การเลือกจะใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาหรือรูปแบบที่ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่ง พิสัย ละแมนชัย ได้กล่าวถึงรูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้^{๔๓}

๑. แผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนหัวข้อต่างๆ เรียงลงไปตามลำดับตั้งแต่หัวข้อแรกถึงหัวข้อสุดท้าย ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

- ๑.๑ วิชา
- ๑.๒ ระดับชั้น
- ๑.๓ เรื่อง
- ๑.๔ จุดประสงค์การเรียนรู้
- ๑.๕ ระยะเวลาที่สอน
- ๑.๖ สื่อการเรียนการสอน
- ๑.๗ วิธีการประเมินผล
- ๑.๘ เนื้อหา
- ๑.๙ กิจกรรมการเรียนการสอน
- ๑.๑๐ แบบประเมินผลการเรียนรู้

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงทางบวก

๒.๓.๑ ความหมายของการเสริมแรงทางบวก

ลิขิต กาญจนภรณ์ กล่าวว่า ตัวเสริมแรง หมายถึง ผลที่ได้รับอันจะนำไปสู่การเพิ่มพลังการตอบสนองเช่นเพิ่มความถี่พฤติกรรมประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงนี้จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพราะว่าบางครั้งเราไม่สามารถระบุได้ว่าสิ่งเร้านี้เป็นตัวเสริมแรงได้ตลอดรอดฝั่ง เช่นช็อกโกแลตเป็นตัวเสริมแรงที่ดีสำหรับเด็กๆ แต่ถ้าหากว่าเด็กเหล่านั้นกินอาหารอิ่มแล้วช็อกโกแลตก็อาจจะไม่เป็นตัวเสริมแรงสำหรับเขาอีกต่อไปดังนั้นบ่อยครั้งที่คุณพ่อคุณแม่และครูมักบ่นว่าได้พยายามนำสิ่งเร้านั้นสิ่งนี้มาใช้เพื่อเสริมแรงพฤติกรรมของเด็กๆ แล้วพบว่า “ไม่ได้ผล” อย่างนี้ก็มิได้หมายความว่าตัวเสริมแรงนั้นใช้ไม่ได้ หรือกระบวนการเสริมแรงไม่ส่งผลต่อการเพิ่มพลังการตอบสนองมันขึ้นอยู่กับว่าตัวเสริมแรงนั้นเป็นสิ่งที่เด็กต้องการด้วยหรือไม่ถ้าแม่บ้าน

^{๔๓} พิสัย ละแมนชัย, ทำอย่างไรจึงเป็นอาจารย์ ๓, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๕๒.

ข้อผงชักฟอกและได้ของแถมเป็นช้อนหรือส้อมมา ๑ โหลมันคงจะมากเกินไปแล้วดังนั้นไม่มีตัวเสริมแรงใดที่จะนำมาใช้ได้ผลสำหรับทุกคนในทุกสถานการณ์^{๔๔}

จากเนื้อหาดังกล่าว สรุปได้ว่า การเสริมแรงบวก หมายถึง สิ่งของที่กระตุ้นพฤติกรรมของบุคคลให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมต้องการให้เป็นไป

๒.๓.๒ ความสำคัญของการเสริมแรงทางบวก

ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ครูผู้สอนสามารถนำการให้ข้อมูลป้อนกลับไปใช้ในการตรวจสอบการทำงานของนักเรียน หรือในขณะที่นักเรียนนำเสนองาน เป็นต้น ประโยชน์ของการให้ข้อมูลป้อนกลับ ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดด้านการเสริมแรงทางบวกโดยการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Giving Feedback) ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนบางระจันวิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔๑ คน ทำการสอนตามแผนการสอนระยะเวลา ๔ แผน ๘ ชั่วโมง และเก็บข้อมูลโดยการสังเกตบรรยากาศการเรียนรู้และให้นักเรียนตอบแบบสอบถามหลังการเรียน พบว่านักเรียนมีความสนุกสนาน มีความตื่นตัวและ มีความสุขในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนได้เรียนรู้วันสำคัญต่างๆและศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น นักเรียนสามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนอยากเรียนเช่นนี้ทุกวัน เพราะชอบครู ต้องการให้ครูมาสอนอีกเพราะเป็นการสอนที่ไม่เครียด ต้องการให้ครูมาสอนอีกเพราะชอบทำใบงาน ทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนที่ใช้ความคิด ชอบการถาม-ตอบ เรียนที่มีและการแข่งขันในการส่งงานในแต่ละชั่วโมง ชอบการดูวีดีโอวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชอบความตลกและอารมณ์ขันของครู

สรุป จะเห็นได้ว่าการให้การเสริมแรงทางบวก การชมและการให้ข้อมูลป้อนกลับ ช่วยส่งเสริมให้บรรยากาศการเรียนการสอนมีความสนุกสนาน นักเรียนมีความสุขในการเรียน เกิดการเรียนรู้ที่ดี และพัฒนาไปถึงขั้นสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ประกอบอื่นที่สามารถนำมาใช้เป็นการเสริมแรงได้ เช่น กิจกรรมการแข่งขัน เกมต่างๆ กิจกรรมที่เน้นทักษะการคิด อารมณ์ขันและความตลกของผู้สอน และบรรยากาศการเรียนการสอนที่ไม่เคร่งเครียดจนเกินไป เป็นต้น

๒.๓.๓ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงทางบวก

ทฤษฎีการเสริมแรงเป็นทฤษฎีที่เน้นการทำงานให้บุคคลต้องกระทำในสิ่งที่เราต้องการให้เขากระทำ (Getting people to do what you want them to do) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของ B. F. Skinner มีหลักสำคัญว่า เราสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนได้โดยวิธีการให้รางวัลหรือวิธีการเสริมแรงเรียกทฤษฎีนี้ในทางจิตวิทยาว่า การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) หรือการวางเงื่อนไขขงปฏิบัติการ (Operant Conditioning) ซึ่งให้ความสำคัญกับผลกรรม (Consequence of Behavior) หรือผลต่อเนื่องเป็นตัวควบคุมพฤติกรรม หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า

^{๔๔} ลิขิต กาญจนารักษ์, จิตวิทยาการศึกษา, เอกสารการบทความการบรรยาย วิชาจิตวิทยาการศึกษา, ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖), สำเนา, หน้า ๕๕-๕๗.

การเสริมแรง (Reinforcement) Skinner อธิบายว่า มนุษย์เรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ โดยผ่านประสบการณ์ที่ให้ผลกรรมเชิงบวกและเชิงลบ ให้ผลเป็นที่พอใจหรือไม่พอใจ เขาเชื่อว่าพฤติกรรมใดที่มีผลต่อเนื่องเป็นบวก พฤติกรรมนั้นย่อมเกิดขึ้นซ้ำ บ่อยครั้ง ในขณะที่พฤติกรรมซึ่งให้ผลเป็นผลมีแนวโน้มที่จะไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป กรอบความคิดในเรื่องนี้ของ Skinner มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วน คือ สิ่งเร้า (สถานการณ์)>>การตอบสนอง (พฤติกรรม)>>ผลกรรม (บวกหรือลบ) ทฤษฎีการเสริมแรงในส่วนที่เป็นการจูงใจ คือ การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นนานๆ หรือทำให้บุคคลปฏิบัติในแนวทางที่จะได้ผลกรรมเป็นรางวัล Skinner ยังชี้แนะว่า หัวหน้างานสามารถควบคุมและปรับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานของพนักงานได้โดยที่พนักงานไม่มีความรู้สึกว่าถูกควบคุม แต่การจะทำได้เช่นนั้นจะต้องอาศัยความเข้าใจในเรื่องสำคัญสองเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมและการปรับพฤติกรรม คือ ประเภทของการเสริมแรงและตารางการเสริมแรง

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต ไดกล่าวถึงทฤษฎีการเสริมแรงทางบวก สรุปได้ว่า การเสริมแรงทางบวกเป็นแนวคิดหนึ่งของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning Theory) ซึ่งการเสริมแรงพัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ Burrhus F. Skinner ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลพวงมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมเกิดขึ้น (Emitting) ของบุคคลจะเปลี่ยนไปเนื่องมาจากผลกรรม (Consequence) ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมนั้น Skinner ให้ความสนใจกับผลกรรม ๒ ประเภท คือ ผลกรรมที่เป็นตัวเสริมแรง (reinforcer) ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลนั้นกระทำอยู่มีอัตราการกระทำเพิ่มมากขึ้นและผลกรรมที่เป็นตัวลงโทษ (punisher) ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นยุติลงซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะผลกรรมที่เป็นตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcer) ลักษณะของตัวเสริมแรงมี ๒ ชนิด ^{๔๕}

๑. ตัวเสริมแรงปฐมภูมิเป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติด้วยตัวของมันเองในการตอบสนองความต้องการทางชีวภาพหรือมีผลต่อผู้ได้รับโดยตรงเช่น อาหารความเย็น เป็นต้น

๒. ตัวเสริมแรงทุติยภูมิเป็นตัวเสริมแรงที่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นตัวเสริมแรงโดยการนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิเช่น เงินรางวัล คำชมเชย เป็นต้น

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

๒.๔.๑ ความหมายขอความรับผิดชอบ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ (Responsibility) ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

จันทรา พวงยอด ความรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติที่ต้อย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนไทย นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร มีมานะอดุสาหะ และความเสียสละอันเป็นคุณลักษณะของพลเมืองดี ^{๔๖}

^{๔๕} สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม, (กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๔-๒๖.

^{๔๖} จันทรา พวงยอด: ความหมายขอความรับผิดชอบ; กรมศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๕.

สุคนธ์ เจียรกลาง ความรับผิดชอบจะเป็นกลไกที่สำคัญในการผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้ มีความเคารพสิทธิของผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจะช่วยใหสมาชิกในสังคมสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ^{๔๗}

จรรยา สุวรรณทัต ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ที่สำคัญเป็นลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่รวมกันในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น สงบสุขและยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย ^{๔๘}

กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความรู้สำนึกในจิตใจ เมื่อทำอะไรหรือมีหน้าที่อะไรแล้วต้องทำให้สำเร็จ และได้ผลดีและจะต้องรับผลที่เกิดขึ้นทั้งผิดและชอบ ไม่ใช้รับแต่ความชอบอย่างเดียว แล้วโยนความผิดให้ผู้อื่น ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยสมบูรณ์เรียกว่า ผู้มีความรับผิดชอบ ^{๔๙}

จากความหมายของนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง การมีความมุ่งหมายตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบเคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนและมีความซื่อสัตย์สุจริตคุณสมบัติด้านความรับผิดชอบจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของมนุษย์

๒.๔.๒ ความสำคัญของความรับผิดชอบ

อรรถวรรณ นิยะโต กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้ปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวมทำให้เกิดความก้าวหน้าสงบสุข เรียบร้อยแก่สังคมที่กำหนดซึ่งมีผลทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ดังนั้นหลักสูตรในปัจจุบันจึงกำหนดให้มีการปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยความสงบสุข เพราะบุคคลแต่ละบุคคลย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องกระทำมางายถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีแล้วก็จะก่อให้เกิดความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ในประเทศที่ความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วนี้ยังต้องการบุคลากรที่มีความรับผิดชอบอย่างยิ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นการพัฒนาด้านวัตถุต่างๆ ที่การพัฒนาทางด้านจริยธรรมนั้น ที่มีความจำเป็น

^{๔๗} สุคนธ์ เจียรกลาง: ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสุคนธ์ เจียรกลาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.; ๒๕๓๕ ; หน้า ๒๘.

^{๔๘} จรรยา สุวรรณทัต: ความหมายของความรับผิดชอบ; ๒๕๒๑: หน้า ๒๔

^{๔๙} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ความหมายของความรับผิดชอบ; พ.ศ. ๒๕๒๖: หน้า ๓๒ – ๓.

ไม่น้อยกว่าความเจริญทางวัตถุจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น การให้ความสำคัญ^{๕๐}

อนวัติ คุณแก้ว กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน้าที่หรืองานที่มอบหมายให้รับผิดชอบประสบความสำเร็จและเสร็จตามเวลา ในการพัฒนาด้านจิตเจ้านั้นจะพิจารณาได้ว่ายังไม่สามารถพัฒนาได้รวดเร็วดังเช่นการพัฒนาเทคโนโลยี ดังนั้น การพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญมาก^{๕๑}

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นต้องปลูกฝัง หรือเสริมสร้างให้กับนักเรียน ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความเพียรพยายาม อดทน ตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลที่มีความ รับผิดชอบ เป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต อีกทั้งความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎ จริยธรรม

๒.๔.๓ ประเภทของความรับผิดชอบ

กรมการศาสนา ร่วมกับคณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร กลุ่มสื่อสารมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิและกลุ่มพัฒนากำลังคนโดยได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น ๓ ประเภท ๔๕^{๕๒}

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักสำนึกในหน้าที่และบทบาทของตนเอง โดยปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงด้วยความสามารถของตนเอง มีการวางแผนในการทำงานเข้าใจ แผนงาน และปฏิบัติตามแผนงานจนงานสำเร็จตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกันนั้นต้อง ยอมรับในผลกระทบของตนและยินดีหาวิธีแก้ไขถ้าหากมีข้อบกพร่องและทำงานให้เสร็จทันตามเวลาที่ กำหนด

๒. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง รู้จักตระหนักถึงหน้าที่ของตนในครอบครัว ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทเพื่อความผาสุกของครอบครัว ร่วมกิจกรรมของครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสุขความเจริญ

๓. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม และปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม รู้จักเสียสละหน้าที่ส่วนตน เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดี งามของสังคม

^{๕๐} จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, **คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตราวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของฮอนไดค์**, ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐), หน้า ๘๑-๘๒.

^{๕๑} อนวัติ คุณแก้ว, **การวัดผลและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑**, ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๘), สำเนา, หน้า ๕๒.

^{๕๒} กรมการศาสนา, **คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ ๒**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การ ศาสนา, ๒๕๒๕), หน้า ๑.

กรมสามัญศึกษา ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น ๔ ด้าน ด้วยกัน^{๕๓} คือ

๑. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจในบทเรียน ก็พยายามศึกษาค้นคว้า เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าผิด แล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ

๒. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนฝาผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนที่จะหลงผิดอันทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามความสนใจ และความสามารถของตนเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่นเป็นนักกีฬา แต่คำขวัญ เรียงความ และอื่นๆ

๓. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน และรู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาการที่สมาชิกไม่เข้าใจกัน ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน และอื่นๆ

๔. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคมบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคมจากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ประเภทของความรับผิดชอบ ประกอบด้วย

๑) ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ การรู้จักหน้าที่ของตนและการทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ไม่ว่าจะเป็น รับผิดชอบต่อการเรียน ตั้งใจเรียนหนังสือ เป็นต้น

๒) รับผิดชอบต่อครอบครัว คือ ช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้านตามที่ได้รับมอบหมายตามสมควรแก่หน้าที่และบทบาทของตน

๓) ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การที่นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสถาบันของตนเองช่วยเหลืองาน สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน และรักษาชื่อเสียงแก่โรงเรียน รวมไปถึงการให้ความร่วมมือกับชุมชนที่ตนอยู่อาศัย ช่วยสอดส่องดูแลความปลอดภัยและช่วยกันรักษาความสะอาดในชุมชน

๒.๔.๔ ลักษณะของความรับผิดชอบ

พระเมธีธรรมาภรณ์ กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ^{๕๔}

๑) ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ไม่บกพร่องต่อหน้าที่

^{๕๓} กรมสามัญศึกษาหน่วยศึกษานิเทศก์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒-๖๙.

^{๕๔} พระเมธีธรรมาภรณ์, (ประยูร ธมมจิตโต), พุทธศาสนากับปรัชญา, (กรุงเทพฯ: บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด, ๒๕๓๓), หน้า ๕๙-๖๗.

๒) ไม่ละทิ้งหน้าที่

๓) ไม่ทุจริตต่อหน้าที่

กรมการศาสนา กล่าวว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้ ^{๕๕}

๑. ชื่อตรงต่อหน้าที่

๒. สำนึกรู้สึกรับผิดชอบต่อภาวะและฐานะของตน

๓. รู้จักวางแผนและทำงานอย่างมีระบบ

๔. มุ่งมั่น ในวิชาความรู้และความสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานทุกประการ

๕. ยอมรับผลสำเร็จและความล้มเหลวแห่งการกระทำในการปฏิบัติงานทุกอย่าง

๖. พยายามปรับปรุงแก้ไขหน้าที่การงานที่บกพร่องให้สมบูรณ์

๗. พยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จเรียบร้อย รวดเร็ว ด้วยความเต็มใจและจริงใจ

กรมสามัญศึกษา ได้ให้ความสำคัญแก่คุณลักษณะของความรับผิดชอบด้านการเรียน และได้กำหนดไว้เป็นเป้าหมายสำคัญข้อหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาโดยระบุขอบข่ายพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของเด็กนักเรียนไว้ว่า จะต้องเป็นผู้ที่เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ มีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่ ปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเคร่งครัดมีความเพียรพยายามและละเอียดรอบคอบในการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้นเรื่อยๆ ^{๕๖}

ชม ภูมิภาค กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่าจะต้องเอาใจใส่ต่องานรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วนปฏิบัติตามเกณฑ์ ^{๕๗}

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะความรับผิดชอบ คือ มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีความสำนึกรู้สึกรับผิดชอบต่อภาวะและฐานะของตน รู้จักวางแผนและทำงานอย่างมีระบบมีความมุ่งมั่นในวิชาความรู้และความสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานทุกประการ ต้องยอมรับผลสำเร็จและความล้มเหลวแห่งการกระทำในการปฏิบัติงานได้ทุกอย่างปรับปรุงแก้ไขหน้าที่การงานที่ตนบกพร่องให้สมบูรณ์และพยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จเรียบร้อย รวดเร็ว ด้วยความเต็มใจและจริงใจ

^{๕๕} กรมการศาสนา, กองศาสนศึกษาแนะแนวการปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ และการปฏิบัติตามค่านิยม ๕ ประการ, (กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๔๒-๔๓.

^{๕๖} กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, การปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาชุดการสอนปลูกฝังเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๙), หน้า ๓.

^{๕๗} ชม ภูมิภาค, ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม, (กรุงเทพฯ: สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๕), หน้า ๑๒๘.

๒.๕ ประวัติของโรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

โรงเรียนบางระจันวิทยา ตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ณ ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยการริเริ่มของ นายเพียรศักดิ์ นิสัยสุข ผู้แทนราษฎร จังหวัดสิงห์บุรีในสมัยนั้น ร่วมกับพระมหาเถื่อน กิตติคุณ (หลวงพ่พระครูรัตนธาร) เจ้าอาวาสวัดม่วงชุม และมีนายริน นิมาลี เป็นครูใหญ่คนแรก ใช้โรงน้ำร้อนในวัดม่วงชุมเป็นสถานที่เรียน และดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว ด้วยเงินบริจาคของผู้ปกครองนักเรียน เสร็จแล้ว ทำพิธีเปิดป้ายเมื่อ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

วันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ สร้างอาคารเรียนถาวรเป็นครั้งแรก โดยอาคารหลังแรกเป็นตึกสองชั้น ๑๐ ห้องเรียน ใช้เป็นห้องเรียน ๘ ห้อง อีก ๒ ห้อง ใช้เป็นห้องครูใหญ่ และห้องธุรการ อาคารเรียนหลังแรกนี้ใช้เวลาในการก่อสร้าง ๘ ปี โดยใช้เงินทั้งสิ้น ๕๓๗,๖๐๐ บาท สร้างเสร็จแล้วมีพิธีเปิดอาคารเรียน เมื่อวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๘ มีนายสนั่น สมมิตร ซึ่งเป็นอธิบดีกรมสามัญศึกษาในสมัยนั้นเป็นประธาน

วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยุบ โรงเรียนบางระจัน (ประถมปลาย) ซึ่งตั้งอยู่ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน มีนายฉลอม ขวัญเมือง เป็นครูใหญ่ และได้รวมทรัพย์สินเป็นของโรงเรียนบางระจันวิทยา เนื่องจากที่ตำบลสิงห์มีพื้นที่มากกว่าตำบลไม้ดัด

ปีการศึกษา ๒๕๒๒ โรงเรียนได้รับอนุมัติให้เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปีการศึกษา ๒๕๒๘ ได้รับอนุมัติให้เปิดหน่วยการเรียนเคลื่อนที่ ณ ตำบลสระแจง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๑ แห่ง

ปีการศึกษา ๒๕๓๒ ได้ย้ายโรงเรียนที่ตำบลไม้ดัด และตำบลสิงห์ รวมกันเป็นแห่งเดียว จนถึงปัจจุบัน อยู่ที่ตำบลสิงห์ และได้รับงบประมาณ ๔,๓๑๐,๐๐๐ บาท ให้ก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ๒๑๖ ล (ปรับปรุง ๒๙) จำนวน ๑ หลัง แต่งบประมาณน้อย จึงตัดทอนอาคารเรียน เหลือเพียง ๑๒ ห้อง

ปีงบประมาณ ๒๕๓๖ ได้รับงบประมาณให้ก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ๒๑๖ ล (ปรับปรุง ๒๙) จำนวน ๑ หลัง รวม ๑๖ ห้องเรียน

ปีงบประมาณ ๒๕๓๘ ได้รับงบประมาณก่อสร้างหอประชุมแบบ ๑๐๐/๒๗ จำนวน ๑ หลัง และหอถังประปา สูง ๑๒ เมตร ความจุ ๑๘ ลูกบาศก์เมตร จำนวน ๑ ถัง

ปีงบประมาณ ๒๕๔๓ ได้งบประมาณสร้างอาคารอเนกประสงค์ จำนวน ๑ หลัง

ปีงบประมาณ ๒๕๔๑ ได้งบประมาณสร้างอาคาร สปช ๑๐๕/๒๙ จำนวน ๑ หลัง ๔ ห้อง

ปีงบประมาณ ๒๕๔๑ ได้งบประมาณสร้างอาคาร สพฐ ๑ จำนวน ๑ หลัง ๑๕ ห้อง

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์ ได้ทำการเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกรที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรม ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ชั้นปีที่ ๑ พบว่า นักศึกษากลุ่มที่ใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ย

อรรถกรมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายในระยะทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นักศึกษากลุ่มที่ใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกรมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายนักศึกษากลุ่มควบคุมทั้งในระยะทดลองและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ในระยะทดลองพบว่า นักศึกษากลุ่มที่ใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกรมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายไม่แตกต่างกันในระยะติดตามผลพบว่านักศึกษากลุ่มที่ใช้เทคนิคการควบคุมตนเองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายสูงกว่านักศึกษากลุ่มที่ได้รับการเสริมทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกร^{๕๘}

เย็น อีรพิพัฒน์ชัย ได้ศึกษาวิจัยการปรับพฤติกรรมการก้าวร้าวในชั้นเรียนของเด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยวิธีการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร ในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า เมื่อเด็กออทิสติก ได้รับการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร เด็กออทิสติกมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงและแสดงพฤติกรรมตั้งใจทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องเพิ่มขึ้น^{๕๙}

นนุช ชาญวิทิตกุล ได้ศึกษาวิจัยผลการใช้แรงเสริมด้วยเบี้ยอรรถกรเพื่อลดพฤติกรรมด้านความไม่มีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนที่ได้รับเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรมีพฤติกรรมด้านความไม่มีระเบียบลดลง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้^{๖๐}

รัตนา นุตมากุล ได้ศึกษาผลการให้เงื่อนไขการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรร่วมกับการชี้แนะต่อพฤติกรรมการเรียนรู้โดยจะต้องทำงานเสร็จตามกำหนดและถูกต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของประมาณงานที่ทำ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยสามารถทำงานของวิชาที่เรียนเสร็จตามกำหนดเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละ ๔๕.๙๔ เป็นร้อยละ ๗๙.๙๓ ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด^{๖๑}

^{๕๘} ไสภิดา ลีมวัฒนาพันธ์, การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยวิธีการควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวก ไสภิดา ลีมวัฒนาพันธ์, การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวก ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ชั้นปีที่ ๑, ปรินญาณิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต(กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), สำเนา, บทคัดย่อ.

^{๕๙} เย็น อีรพิพัฒน์ชัย, การปรับพฤติกรรมการก้าวร้าวในชั้นเรียนของเด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์, ปรินญาณิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๑), สำเนา, บทคัดย่อ.

^{๖๐} นนุช ชาญวิทิตกุล, ผลการใช้แรงเสริมด้วยเบี้ยอรรถกรเพื่อลดพฤติกรรมด้านความไม่มีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ผลการวิจัยในชั้นเรียน, (๒๕๔๗), สำเนา, บทคัดย่อ.๕๓

^{๖๑} รัตนา นุตมากุล, ผลการให้เงื่อนไขการให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรร่วมกับการชี้แนะต่อพฤติกรรมการเรียนรู้, ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๘), สำเนา, บทคัดย่อ.

นราวดี นิภาพฤกษ์ ศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย (อายุ ๔-๖ ปี) ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย ทางวาจา ในระยะทดลองและระยะติดตามผล ลดลงจากระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะและการเสริมแรง^{๖๒}

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Ayllon, Laymen and Burke ได้ศึกษาผลของการเสริมแรงแบบดีอาร์เอ เพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน โดยเสริมแรงพฤติกรรมทำแบบฝึกหัดเลขคณิต และพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เรียนที่เหมาะสมกว่าพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน ผลการศึกษพบพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนลดลง และพฤติกรรมการทำแบบฝึกหัดเลขคณิตและพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนเพิ่มขึ้น^{๖๓}

Anllon and Roberts ได้ศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมแบบดีอาร์เอ เพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน โดยการเสริมแรงการทำแบบฝึกหัดการอ่านตามตัวอักษร ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมกว่าพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน ผลการศึกษพบพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนลดลง และพฤติกรรมการทำแบบฝึกหัดการอ่านตามตัวอักษรของนักเรียนถูกต้อมากขึ้น^{๖๔}

Cavalier and Ferretti ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเสริมแรงแบบดีอาร์เอ และวิธีการเสริมแรงแบบดีอาร์เอควบคู่กับวิธีอื่น เพื่อลดพฤติกรรมซ้ำซากของเด็กปัญญาอ่อน ผลการศึกษปรากฏว่า การใช้การเสริมแรงแบบดีอาร์เอควบคู่กับวิธีอื่นสามารถลดพฤติกรรมซ้ำซากได้ดีกว่าการเสริมแรงแบบดีอาร์เอเพียงอย่างเดียว^{๖๕}

Mulixk. Schroeder and Rojahn ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงแบบดีอาร์เอ การเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ การเสริมแรงแบบดีอาร์โอรวมกับการหยุดยั้งเปรียบเทียบกับการหยุดยั้งเพียงอย่างเดียว เพื่อลดพฤติกรรมการอาเจียนหลังเวลาอาหารกลางวันของเด็กปัญญาอ่อน ผลปรากฏว่า การเสริมแรงแบบดีอาร์เอการเสริมแรงแบบดีอาร์ไอ การเสริมแรงแบบดีอาร์โอ

^{๖๒} นราวดี นิภาพฤกษ์, ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย (อายุ ๔-๖ ปี), ปรินญานพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา, (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘), สำเนา, บทคัดย่อ.

^{๖๓} Allon, Trodoro, Layman, Dale and Burke Sanda, “**Disruptive Behavior and reinforcement of Academic Performane**, The Psychological Record, (1972).

^{๖๔} Allon, Trodoro and Robert, Michael D, “**Eliminating discipline Problems by Strengthening Academic Performane**”, Journal of Applied Behavior analysis, (1974).

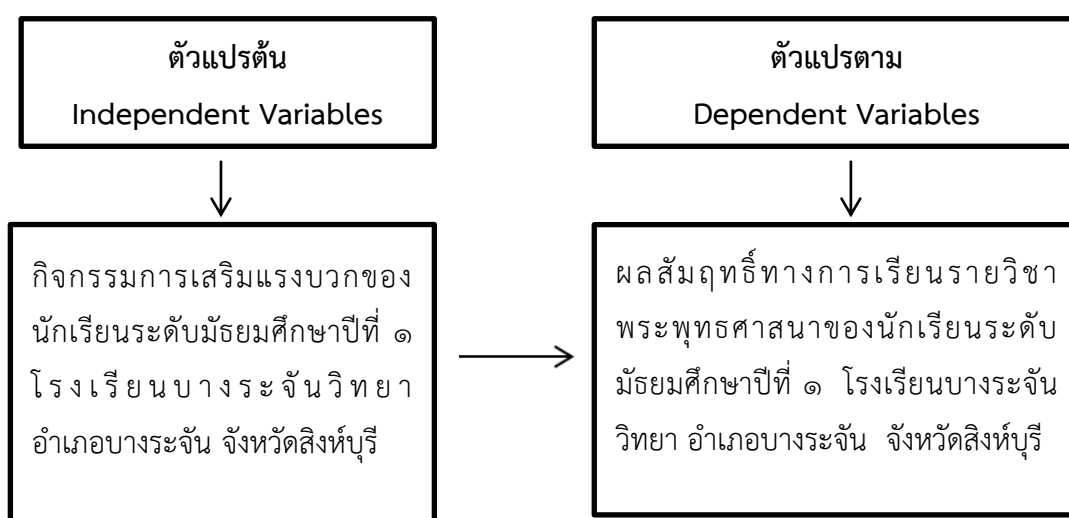
^{๖๕} Cavalier, A.R. and Ferretti, R.P. “**Stereotyped Behavior, Alternative Behavior and Collateral Effect: A Comparison of Four Intervention Procedures**, “*Jornal of Mental Difficierncy Research*, (1980).

รวมกับการหยุดยั้งสามารถลดพฤติกรรมอาเจียนหลังอาหารกลางวันได้ส่วนการใช้การหยุดยั้งเพียงอย่างเดียว ลดพฤติกรรมอาเจียนหลังอาหารกลางวันได้ดีไม่เท่าวิธีดังกล่าวข้างตน ^{๖๖}

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๗.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

^{๖๖} Mulick, James A, Schroeder, Stephen R. and Rojahn John”, **Chronic Ruminative Vomiting: A comparison of Four Treatment Procedures**”, Journal of Autism and Development Disorders, (1980).

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มุ่งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๒๑๒ คน

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๔๑ คน ได้มาโดยวิธีแบบเจาะจง

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ - ๔ จำนวน ๘ ชั่วโมง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. แบบบันทึกพฤติกรรมการส่งงาน
๒. แบบบันทึกพฤติกรรมการเข้าเรียน

๓.๓ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. แบบบันทึกพฤติกรรมการความตั้งใจในการทำงานขั้นตอนในการสร้างแบบบันทึกพฤติกรรมการความตั้งใจในการทำงานมีดังนี้

- ๑.๑ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

๑.๒ นำแบบบันทึกพฤติกรรมความตั้งใจในการทำงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้สังเกตความตั้งใจในการทำงาน

๑.๓ นำแบบบันทึกพฤติกรรมความตั้งใจในการทำงานไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนการให้คะแนนพฤติกรรมความตั้งใจในการทำงาน ถ้านักเรียนพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกในคาบเรียนนั้นให้นับเพียง ๑ ครั้ง โดยบันทึกเลข “๑” ลงในช่องว่าง ถ้าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกไม่เกิดขึ้นให้บันทึกเลข “๐” ในช่องว่าง

๒. แบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดดังนี้

๒.๑ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบบันทึก

๒.๒ ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และจำนวนครั้งการส่งงาน ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ตลอดระยะเวลาที่ทำการทดลองเพื่อนำมากำหนดเงื่อนไขพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดเวลา ดังนี้ คือ ใน ๑ คาบเรียน กำหนดให้ส่งงานที่ได้รับมอบหมายจากครู ๑ ครั้ง คือ หลังครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จแล้วจะให้ทำแบบฝึกหัดท้ายคาบเรียนเป็นการส่งงาน

๒.๓ นำเงื่อนไขดังกล่าวมาสร้างเป็นตาราง บันทึกพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดเวลา

๒.๔ นำแบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้บันทึกความถี่พฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนด

๒.๕ นำแบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การให้คะแนนถ้านักเรียนสามารถทำงานที่ผู้วิจัยกำหนดให้เสร็จ ผู้วิจัยจะบันทึกเลข “๑” แต่เมื่อเลยกำหนดเวลาแล้วนักเรียนไม่นำงานมาส่งหรือนำมาส่งแต่ไม่เสร็จผู้วิจัยบันทึกเลข “๐” แล้วนำผลที่ได้มาคิดเป็นร้อยละการแสดงผลพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดนั้น คือ ถ้านักเรียนนักเรียนส่งงาน ๒ ครั้ง จะคิดคะแนนพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ถ้านักเรียนส่งงาน ๑ ครั้ง จะคิดคะแนนพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดเท่ากับร้อยละ ๕๐ แต่ถ้านักเรียนไม่ส่งงานเลยจะคิดคะแนนพฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนดเท่ากับร้อยละ ๐

๓.๒.๒ การลงมือการสร้างข้อสอบ

๑. ผู้สร้างแบบทดสอบลงมือสร้างแบบข้อสอบ คำนึงถึงการยากของข้อสอบ ระยะเวลาที่ใช้สอบ คะแนนและการตรวจให้คะแนน

๒. ตรวจทานข้อสอบผู้สร้างต้องทบทวน แบบทดสอบ เพื่อให้ข้อสอบที่สร้างขึ้นมานั้นมีความถูกต้องครบถ้วนแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับทดลองเพื่อนำไปใช้ต่อไป

๓.๒.๓ การตรวจข้อสอบคุณภาพก่อนนำข้อสอบไปใช้

๑. นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาด้านกิจกรรมการเรียนรู้และด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน ๕ ท่านดังนี้

๑. ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
๒. นายประเสริฐ สุขชุม	ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
๓. นางสาวสุรีย์พร รุ่งเรือง	ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ
๔. นางรุตาวรรณ พลสุจริต	ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมการเรียนรู้
๕. นายมารุณ ต๊ะดี	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการบันทึกพฤติกรรมการทำงานที่ได้รับมอบหมายของการทำงานเสร็จและส่งงานตามเวลาที่กำหนดในวิชาพระพุทธศาสนา ตลอดระยะเวลาการทดลอง

๑) ผู้วิจัยขอหนังสือความอนุเคราะห์ ในการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จากหลักสูตรพุทธศาสนศรัทธาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบางระจันวิทยาอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๒) ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู นักเรียนเพื่อทดสอบการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี โดยนัดหมายวันและเวลาที่ใช้ในการทดสอบและเก็บข้อมูลจากทางโรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๓) ทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี

๔) ทดสอบเอกสารประกอบการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธีที่วางไว้

๕) นำเอกสารประกอบการเรียนรู้ทดสอบประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี

๖) นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ปรนัย ๔๐ ข้อ ทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๗) นำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามวิธีทางตามสถิติต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ในการวิจัย ได้แก่

หลังจากการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงเป็นรหัสตัวเลข แล้วบันทึกข้อมูลรหัสลงในเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้^{๖๐}

^{๖๐} บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗ (มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม), หน้า ๑๐๔

การหาร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

เมื่อ f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

เมื่อ N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

การหาค่าเฉลี่ย หรือค่า (Mean) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียน

วิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

x แทน ค่าเฉลี่ยรวมของหัวข้อที่ประเมิน

n แทน จำนวนนักเรียนตอบทั้งหมด

๓.๕.๒ สถิติในการใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

๑. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (validity) ของการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรดังนี้^{๖๑}

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

^{๖๑} สมนึก ภัททิยธนี, การวัดและประเมินผลการศึกษา, (มหาสารคาม, ภาควิชาวัดผลและการวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓๖.

๒. คำนวณหาระดับความยากง่าย (Difficulty) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร ดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ระดับความยากง่าย
 R แทน จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

๓. การคำนวณค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร ดังนี้

$$r = \frac{Ru - Rl}{f}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนก
 Ru แทน จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูง
 Rl แทน จำนวนผู้ตอบในกลุ่มต่ำ
 f แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำที่เท่ากัน

๔. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-๒๐ (Kuder Richardson-๒๐) ดังนี้ ^{๖๒}

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pg}{S^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 k แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบชุดนั้น
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม
 p แทน สัดส่วนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ
 g แทน สัดส่วนผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ

๕. ค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เกณฑ์มาตรฐาน E_1/E_2 (๘๐/๘๐) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

^{๖๒} รัตนา มั่นคงและคณะ, การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้รวมพร้อมทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๓, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย:สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๔๖), หน้า ๕๙

เมื่อ	E_1	แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน คะแนนรวมของแบบฝึกหัดหรืองาน
	A	แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชิ้นรวมกัน
	N	แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน คะแนนรวมของการสอบหลังเรียน
	A	แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

๓.๑.๓ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

๑. การหาค่าดัชนีประสิทธิผลจากเอกสารประกอบการสอน (Effectiveness index:

E.I.) มีสูตรดังนี้^{๖๓}

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{Total - P_1}$$

เมื่อ	$E.I.$	แทน ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกเสริมทักษะ
-------	--------	---

P_1 แทน ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน

P_2 แทน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน

$Total$ แทน ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

^{๖๓} เผชญ์ กิจระการ, ดัชนีประสิทธิผล, (มหาสารคาม: ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม, ๒๕๔๖), หน้า ๓๐ - ๓๖.

๒. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้สูตร
คำนวณหาค่า t-test แบบ **Dependent** มีสูตรดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{(n - 1)}}$$

เมื่อ t แทน ค่าวิกฤตที่
 $\sum D$ แทน ค่าผลต่างระหว่างคะแนน
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน
 $\sum D^2$ แทน ผลรวมของคะแนนกำลังสอง

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มุ่งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน โดยแบ่งหัวข้อดังต่อไปนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ผลการวิจัย

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
P	แทน	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
D	แทน	ผลต่างของคะแนน
D^2	แทน	ผลของคะแนนยกกำลังสอง
ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนน
ΣD^2	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าสถิติในการพิจารณา t- Dependent
Σx	แทน	ค่าคะแนนรวมของผู้เรียนทุกคน
E1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
E2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลวิเคราะห์การนำข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ ๑ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ตอนที่ ๒ แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี มีจำนวน ๔ แผนฯ และ ๒ ชั่วโมงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง วันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง วันมาฆบูชาและวันอาสาฬหบูชา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง วันเข้าพรรษา วันออกพรรษาและวันธรรมสวนะ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การจัดโต๊ะหมู่บูชาและอาราธนาศีล

ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการสอน มาทดลองใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระวิชาพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ในการจัดดำเนินการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และกระบวนการคิดและพฤติกรรม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีการพัฒนาการด้านอารมณ์ สติปัญญา ได้ฝึกทักษะและเจตคติที่ดี มีความรับผิดชอบ ในการลงมือทำได้ด้วยตนเอง เกิดไหวพริบ ฝึกฝนการเรียนรู้จนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน โดยมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่

๑. ตัวป้อน (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร แหล่งการเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์แบบฝึกทักษะและเอกสารประกอบการสอน เป็นต้น

๒. กระบวนการ (Process) ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิควิธีการสอนต่างๆ

๓. ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการสอน ๓ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. ขั้นนำ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นให้นักเรียนศึกษาความสำคัญของปัญหาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ครูเปิด VDO ให้นักเรียนได้ศึกษา พร้อมครูอธิบายในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธีต่างๆ ซึ่งจะทำได้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริงและสามารถวิเคราะห์เหตุผลในเนื้อหาที่เป็นประเด็นได้ถูกต้อง ผลการจัดการเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนให้ความสนใจในแต่ละกิจกรรมเป็นอย่างดี

๒. ขั้นสอน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายให้ชัดเจนว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรบ้าง ในที่ได้แก่วัตถุประสงค์ในเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผน โดยพิจารณาถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความสามารถของผู้เรียน อาจใช้วิธีพูดคุย ชักถาม เพื่อทดสอบภูมิปัญญาของผู้เรียน ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีการสนทนาตอบโต้ให้ความสนใจในแต่ละเนื้อหาเป็นอย่างดี

๓. ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ความเข้าใจ ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหาของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ จากนั้น ครูอธิบายคำชี้แจงเกี่ยวกับเอกสารการจัดการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนลงมือทำด้วยตนเอง ก่อนทำแบบทดสอบหลังเรียน ครูนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน ผลการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความคิด ในสาระวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่าวันนี้ นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง

ตอนที่ ๒ ผลการวิจัยการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ดังตารางที่ ๔.๑

๔.๑ แสดงผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

เลขที่	คะแนนการทำแบบทดสอบก่อนเรียนแผนจัดการเรียนรู้	คะแนน	
		๔๐ คะแนน	๔๐ คะแนน
๑		๑๖	๓๓
๒		๑๓	๓๕
๓		๒๑	๓๒
๔		๑๐	๓๗
๕		๑๗	๓๕
๖		๑๑	๓๐
๗		๑๕	๓๒
๘		๑๖	๓๖
๙		๑๕	๓๘
๑๐		๑๐	๓๒
๑๑		๑๓	๓๓
๑๒		๑๕	๓๙
๑๓		๑๖	๓๘
๑๔		๑๒	๓๒

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

เลขที่	คะแนนการทำแบบฝึกทักษะท้ายบทเรียนแผนจัดการเรียนรู้		คะแนนหลังเรียน	
	๕๐ คะแนน		๕๐ คะแนน	
๑๕	๑๒		๓๗	
๑๖	๑๗		๓๕	
๑๗	๑๗		๓๐	
๑๘	๑๐		๓๗	
๑๙	๑๗		๓๔	
๒๐	๑๔		๓๑	
๒๑	๑๔		๓๘	
๒๒	๑๑		๓๖	
๒๓	๑๖		๓๒	
๒๔	๑๘		๓๖	
๒๕	๑๒		๓๒	
๒๖	๑๔		๓๕	
๒๗	๒๐		๓๓	
๒๘	๑๖		๓๐	
๒๙	๑๘		๓๔	
๓๐	๑๓		๓๒	
๓๑	๑๖		๓๑	
๓๒	๑๔		๓๕	
๓๓	๑๗		๓๗	
๓๔	๑๖		๓๓	
๓๕	๑๖		๓๒	
๓๖	๑๘		๓๗	
๓๗	๑๕		๓๕	
๓๘	๑๖		๓๑	
๓๙	๑๕		๓๖	
๔๐	๑๑		๓๔	
๔๑	๑๘		๓๔	
ค่าเฉลี่ย ๕๔.๒๖ ค่าเฉลี่ย ๑๔.๙๐ ๓๔.๒๐				
S.D. ๒.๖๐ S.D. ๒.๗๐ ๒.๕๔				
E1 ๙๐.๔๔ E2 ๓๗.๒๖ ๘๕.๔๙				

ตารางที่ ๔.๑. แสดงผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

คะแนนการทดสอบ	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	คะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ประสิทธิภาพร้อยละ (P)
คะแนนก่อนเรียน Pre - test (E๑)	๔๑	๔๐	๑๔.๙๐	๒.๗๐	๓๗.๒๖
คะแนนหลังเรียน Pos - test (E๒)	๔๑	๔๐	๓๔.๒๐	๒.๕๔	๘๕.๔๙

จากตารางที่ ๔.๑.๑ พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี (E1) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ ๑๔.๙๐ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) ๓๗.๒๖ คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเอกสารประกอบการสอน (E2) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ ๓๔.๒๐ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ (P) ๘๕.๔๙ จากผลข้างต้น แสดงว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ (E1) ๓๗.๒๖/(E2) ๘๕.๔๙ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ๘๐/๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยในข้อที่ ๑

ตารางที่ ๔.๒ แสดงผลการใช้เอกสารประกอบการสอนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

การใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	t
คะแนนก่อนเรียนด้วยเอกสาร			
ประกอบการสอน	๖.๓๓	๑.๒๘	
คะแนนหลังเรียนด้วยเอกสาร			๒๒.๐๔*
ประกอบการสอน	๑๐.๗๒	๑.๕๔	

*P <= .๐๕

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า หลังจากเรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ทางการเรียนรู้มีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการเรียนรู้อยู่ที่ ๖.๓๓ และมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังการเรียนรู้อยู่ที่ ๑๐.๗๒ ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๑. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จะเห็นได้ว่าการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ด้านความรู้และความคิด สาระวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรู้ มีคุณธรรม นอกจากนั้นยังจะช่วยเพิ่มพูนทักษะให้กับนักเรียนในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

๒. ครูผู้สอนมีอุปกรณ์การสอนมาช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ให้เกิดทักษะที่มุ่งให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ด้วยการฝึกฝน ฝึกทักษะ ให้เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีความรับผิดชอบ ในการวัดผลประเมินผลของนักเรียนครูได้ประเมินผล ตามสภาพจริงมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเสริมแรงทางบวกในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี หลักเรียนด้วยเอกสารประกอบการสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐

๒) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักเรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๕ ห้อง มีจำนวน ๒๑๒ คน และกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๔๑ คน ได้มาด้วยการเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ เพื่อทดลองประสิทธิภาพและใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ๑) เอกสารประกอบการสอนเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี โดยแบ่งออกเป็น ๘ ชุด คือ ชุดที่ ๑ เรื่อง วันมาฆบูชา ชุดที่ ๒ เรื่อง วันวิสาขบูชา ชุดที่ ๓ เรื่อง วันอัฐมีบูชา ชุดที่ ๔ เรื่อง วันอาสาฬหบูชา ชุดที่ ๕ เรื่อง วันเข้าพรรษา ชุดที่ ๖ เรื่อง วันออกพรรษาและวันธรรมสวนะ ชุดที่ ๗ เรื่องการจัดโต๊ะหมู่บูชา ชุดที่ ๘ เรื่อง การอาราธนาศีล โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ๒) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัยชนิด ๔ ตัวเลือกทั้งหมด ๔๐ ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (P) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ค่าร้อยละ (P)) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การทดสอบ t-test Dependent.

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้นำเสนอ นั้นปรากฏผลการวิจัยเป็นต้นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

๑) ผลการเพื่อศึกษากิจกรรมการเสริมแรงพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่สร้างขึ้นนั้นพบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1) ๙๐.๔๔/(E2) ๘๕.๔๙ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑

๒) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธีพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลักเรียนรู้มีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการเรียนเท่ากับ ๓๗.๒๖ หลังการใช้เท่ากับ ๘๕.๔๙ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าต่ำกว่าระดับ .๐๕ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธีเท่ากับ ๘๕.๔๙ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้คือร้อยละ ๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ อภิปรายผลดังนี้

๑) ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๙๐.๔๔/๘๕.๔๙ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑ ที่กำหนดไว้ว่า การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑/๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคือ ๘๐/๘๐ เพราะผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมอย่างเป็นระเบียบระบบของการวิจัยตั้งแต่ต้น รวมถึงการจัดทำเนื้อหาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้จากการศึกษาของผู้วิจัยได้จัดทำตามขั้นตอนการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้แก่ กำหนดจุดประสงค์กลุ่มเป้าหมาย/ศึกษาความต้องการจากผู้เรียน/กำหนดเนื้อหา/ชื่อเรื่อง/หัวเรื่อง

ซึ่งสอดคล้องกับ ปาริชาติ สุพรรณกลาง^๑ ได้กล่าวไว้ แบบฝึกเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะทั้งยังช่วยแบ่งเบาภาระครูผู้สอน ซึ่งประโยชน์ของแบบฝึกทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น มีความเชื่อมั่น ฝึกทำงานด้วยตนเอง ทำให้มีความรับผิดชอบและทำให้ครูทราบปัญหาและข้อบกพร่องของนักเรียนในเรื่องที่เรียน ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ทันทีนอกจากนี้แบบฝึกหัดยังเปิดโอกาสให้เด็กฝึกทักษะอย่างเต็มที่ ทั้งยังช่วยให้คงอยู่ได้นาน และเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจบบทเรียนแต่ละครั้งอีกด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับ ขนาธิป พรกุล^๒ ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนรู้ ว่าเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เขียนไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้สอนมีความพร้อมและมั่นใจว่าจะสามารถสอนได้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และดำเนินการสอนได้ราบรื่น หลังจากผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยเสริมแรงทางบวก เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหาในการเรียนมากขึ้นสามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเอง ครูเป็นเพียงผู้แนะนำในบางขั้นตอนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการตามขั้นตอนต่างๆของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเสริมแรงทางบวก เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกทักษะท้ายบทระหว่างเท่ากับ ๑๔.๙๐ ที่มีคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒๖ และ แสดงว่า คือ $E_0 = 37.26$ และค่าประสิทธิผลหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเสริมแรงทางบวก เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเสริมแรงทางบวก เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ได้ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ ๓๔.๒๐ จากคะแนนเต็ม ๔๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕๙ แสดงว่า คือ $E_1 = 85.59$ ซึ่ง E_1 คือ คะแนนที่ได้จากแบบฝึกทักษะ หรือคะแนนระหว่างเรียน E_0 คือ คะแนนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน)

ซึ่งสอดคล้องกับ ขวลิต ชูกำแพง ที่กล่าวว่า ๑. ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_0) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้นั้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ภายในกิจกรรมที่กำหนดให้โดยมีการเก็บข้อมูลของผลการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการและความงอกงามของผู้เรียนได้โดยทั่วไป ๒. ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_1) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้นั้นส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในการจัดการเรียนรู้น้อยเพียงใด ซึ่งคำนวณจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ทดสอบหลังเรียน) ของนักเรียนทุกคน การหาค่าประสิทธิภาพจะต้องมีการ

^๑ ปาริชาติ สุพรรณกลาง. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การอินทิเกรตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย. **งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓.

^๒ ขนาธิป พรกุล. การออกแบบการสอน : การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์และ การเขียน. พิมพ์ครั้งที่ ๑(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑). หน้า. ๑๓๓

กำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการพิจารณาโดยเกณฑ์ดังกล่าวนิยมนำหลักการเรียนแบบรอบรู้ คือตั้งเกณฑ์ไว้ที่ร้อยละ ๘๐ และยอมรับความผิดพลาดได้ไม่เกินร้อยละ ๒.๕ ดังนั้น ต้องมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่า $80 \times 2.5 = 175$ ส่วนการกำหนดเกณฑ์ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ คือ ไม่เกินร้อยละ ๐.๕

นอกจากนี้ยังพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น ประสิทธิภาพของสื่อวัตกรรม สถิติปัญหาของกลุ่มผู้เรียนและวุฒิภาวะของผู้เรียน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชวัลกร แสงทอง**^๔ ได้ทำการวิจัยการพัฒนาชุดการสอน เรื่องมาตราตัวสะกดสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านออกเสียง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ชุดการสอน เรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านออกเสียง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดพิบูลเงิน มีประสิทธิภาพ ๘๐.๑๖/๘๐.๖๖ ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเมื่อเรียนด้วยชุดการสอนพบว่าสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ๓) ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน มีค่าเท่ากับ ๐.๗๔ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุดการสอนดังกล่าวสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ร้อยละ ๗๔ เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๗๔ และ ๔) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $S.D. = 0.49$)

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียงแรงทางบวก เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ พบว่าหลังจากนักเรียนได้เข้าร่วมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียงแรงทางบวก เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี เมื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบกันระหว่างคะแนน ๒ กลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างเดียวกันซึ่งคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ สามารถพัฒนาความรู้ในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทางด้านความรู้ ความคิด ความจำ และการฝึกทักษะ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ

สมพร เชื้อพันธ์^๕ ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่างๆ ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนการฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่างๆ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

^๔ ชวัลกร แสงทอง. การพัฒนาชุดการสอน เรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านออกเสียง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑. วารสารวิชาการ e-Journal of Inovative Education ปีที่๑, ฉบับที่ ๒ (เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ๒๕๕๖). หน้า. ๒๑๓

^๕ สมพร เชื้อพันธ์, “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ”, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน), (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๗), หน้า ๕๓

^๖ ศรัญญา ศิริวรศิลป์, การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการและความสามารถด้านกระบวนการวิจัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๒ (เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๘) : ๑๑๖๙.

ศรัญญา ศิริวรศิลป์ ได้ทำการวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ และความสามารถด้านกระบวนการวิจัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองผลการวิจัยพบว่า ๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ และความสามารถด้านกระบวนการวิจัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๒) ความสามารถด้านกระบวนการวิจัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๓๙$, $S.D. = ๐.๗๒$)

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้สอนควรจัดเตรียมเนื้อหาที่จะสอนพร้อมกับเอกสารประกอบการสอนให้ครบถ้วนก่อนนำไปใช้จริงเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการสอน VDO หรือรูปแบบภาพมีความชัดเจนดึงดูดนักเรียน ให้นักเรียนอยากที่จะศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนสรุปใจความและค้นคว้าด้วยตนเองจากชุดกิจกรรมแบบทดสอบหรือแบบฝึกหัด ควรจัดทำให้มีหลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพทางด้านทักษะต่างๆ ที่จะมีในแบบฝึกหัดควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีปลูกฝังความรักชาติ ปลูกฝังทัศนคติที่ดี และความภูมิใจในความเป็นไทย

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ครูสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการสอนในเนื้อหาอื่นๆ ในสาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หรือกลุ่มวิชาอื่นๆ เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนที่จะใช้ในการแก้ปัญหาหรือเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การศึกษา มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้นในอนาคตข้างหน้า

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ (primary Sources)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.**

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ, **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๑, ๑๔** กรกฎาคม ๒๕๕๑. กรมวิชาการ,การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๔, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๕๖).

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือการจัดการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
และวัฒนธรรม.** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.),
๒๕๔๐).

กรมการศาสนา, **คู่มือการศึกษจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ ๒,** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา, ๒๕๒๕) ”กรมสามัญศึกษาหน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการศาสนา, **กองศาสนศึกษาแนะแนวการปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ และการปฏิบัติ
ตามค่านิยม ๕ ประการ,** (กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.,๒๕๓๖).

กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, **การปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาชุดการสอน
ปลูกฝังเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย,** (กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุ สภาลาดพร้าว, ๒๕๒๙).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, หมวดที่๓ ระบบการศึกษา, ๒๕๔๒.

จันทรา พวงยอด : **ความหมายขอความรับผิดชอบ; กรมศาสนา พ.ศ. ๒๕๒๕.**

จรรยา สุวรรณทัต : **ความหมายขอความรับผิดชอบ; ๒๕๒๑.**

ชม ภูมิภาค, **ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม,** (กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๕).

ณัฐวดี กิจรุ่งเรือง และคณะผู้เรียนเป็นสำคัญ**การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ.**
๒๕๔๕.

นงนุช ชาญวิทิตกุล, ผลการใช้แรงเสริมด้วยเบี้ยอรรถกรเพื่อลดพฤติกรรมด้านความไม่มีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ผลการวิจัยในชั้นเรียน, (๒๕๔๓), สำเนา, บทคัดย่อ.

แผนการจัดการเรียนรู้, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔) หน้า ๗ อ้างในกรมวิชาการ ๒๕๔๕.

พระเมธีธรรมาภรณ์, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธศาสนากับปรัชญา, (กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด, ๒๕๓๓).

รุจิร ภู่อสาระ, การพัฒนาหลักสูตรตามแนวการปฏิรูปการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๖).

วัลลภ กันทรพิทย์, การประเมินตนเองกับการนิเทศภายใน, (กรุงเทพฯ : สารพัฒนาการหลักสูตร, ๒๕๓๙) อาภรณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน : พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๐), กรมวิชาการ ๒๕๔๕.

สมโภชน เอี่ยมสุภาสิต, ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ครั้งที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖).

เอกรินทร์ สี่มหาศาล. (๒๕๔๕). กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔.

(๒) วิทยานิพนธ์

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตราวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอนไดค์, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐).

ณพวรรณ วงศ์ปิ่น, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระสังคมศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสมานฉันท์ของนักเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยแผนก ประถมเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒) หน้า ๗ อ้างในสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ ๒๕๔๐.

นราวดี พกาพุกษ์, ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะและการเสริมแรงทางสังคมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของเด็กปฐมวัย (อายุ ๔-๖ ปี), ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา การศึกษา, (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘), สำเนา, บทคัดย่อ.

พิสัย ละเมณชัย, ทำอย่างไรจึงเป็นอาจารย์ ๓, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗).

ลิขิต กาญจนารักษ์, จิตวิทยาการศึกษา, เอกสารการบทความการบรรยาย วิชาจิตวิทยาการศึกษา, ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖), สำเนา.

เย็น ธีรพัฒน์ชัย, การปรับพฤติกรรมการก้าวร้าวในชั้นเรียนของเด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์, ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๑), สำเนา, บทคัดย่อ.

รัตนา นุตมากุล, ผลการให้เงื่อนไขการให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรร่วมกับการชี้แนะต่อพฤติกรรมการเรียนรู้, ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๘), สำเนา, บทคัดย่อ.

สุคนธ์ เจียรกลาง : ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสุคนธ์ เจียรกลาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.; ๒๕๓๕.สำนักงาน ค ณะ ก ร ร ม ก า ร วัฒนธรรมแห่งชาติ ความหมายขอความรับผิดชอบ; พ.ศ. ๒๕๒๖.

สุวิมล สุวรรณจันดี, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดอรุณาราม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน”.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔) อ้างในกรณีวิชาการ ๒๕๕๕.

โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์, การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรม โดยใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวก ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ชั้นปีที่ ๑, ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,(กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), สำเนา, บทคัดย่อ.

หทัยรัตน์ มาลารัตน์, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาเรื่องความกตัญญู โดยใช้การตุนคุณธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่๒ โรงเรียนบ้านวังทอง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕).

อนูวัติ คุณแก้ว, การวัดผลและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ปรินิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ,๒๕๓๘), สำเนา.

๒. ภาษาอังกฤษ

Allon, Trodoro, Layman, Dale and Burke Sanda, “Disruptive Behavior and reinforcement of Academic Performane, The Psychological Record, (1972).

Allon, Trodoro and Robert, Michael D, “Eliminating discipline Problems by Strengthening Academic Performane”, Journal of Applied Behavior analysis, (1974).

Cavalier,A.R. and Ferretti, R.P. “Stereotyped Beahavior, Alternative Behavior and Collateral Effect : A Comparision of Four Intervention Procedures, “Jorunal of Mental Difficierncy Research, (1980).

Mulick, James A, Schroeder, Stephen R. and Rojahn John”, Chronic Ruminative Vomiting:Acomparision of Four Treatment Procedures”, Journal of Autism and Development Disorders, (1980).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมืองานวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ของพระประสิทธิ์ จารุปัญญา (ช่วยบุญ) ประกอบด้วย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	ประวัติการศึกษา
ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา วุฒิการศึกษา : พธ.บ. (สังคมศึกษา) M.A. (Linguistic) University of poona Ph.D. Buddhist studies Magadh University
นายประเสริฐ สุขชุม	คบ. (สังคมศึกษา) กศ.ม. (สาขาบริหารการศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)
นายมารุณ ต๊ะดี	คบ. (สังคมศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)
นางนุตาวรรณ พลสุจริต	คบ. (สังคมศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)
นางสุรีย์พร รุ่งเรือง	คบ. (สังคมศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๘๒-๔๕๐-๘๗๓๒

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๒๓๕ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

ด้วย พระประสิทธิ์ ฉายา จารุบุญโญ นามสกุล ช่วยบุญ รหัสนประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๙ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชาพระพุทธศาสนากับการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออนุญาตท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ผู้ประสานงาน

อาจารย์ กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อุดคบุญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

- ให้อำนาจ/ความเห็นชอบ

ผอ.โรงเรียน ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๙

๒๕ พ.ย. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/วส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เรียน นายประเสริฐ สุขชุม
 ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
 ๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระประสิทธิ์ ฉายา จารุปัญโญ นามสกุล ช่วยบุญ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๙
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชา
 พระพุทธศาสนากับการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา
 อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณา
 เห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
 ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนोक)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
 พระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ๐๘๓-๑๘๖-๔๑๖๔

~ ๙๐๑/๖๔๖๑๖๔๖๑๖๔๖๑๖๔
 ๙๐๑/๖๔๖๑๖๔๖๑๖๔๖๑๖๔
 ๙๐๑/๖๔๖๑๖๔๖๑๖๔๖๑๖๔

๒ พ.ย. ๖๑.

ที่ ศธ ๖๓๐๓.๔/๖๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางสุรีย์พร รุ่งเรือง
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระประสิทธิ์ ฉายา จารุบุญโญ นามสกุล ช่วยบุญ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๙
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชา
พระพุทธศาสนากับการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา
อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณา
เห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ๐๘๓-๑๘๖-๔๑๖๔

ได้ทำและแจ้งความติดเห็น
ให้คณบดีมีมติเห็นควรดำเนินการต่อไป
๕๕

๕๖ พ.ย. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๗๙ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางนุตาวรรณ พลสุจริต

ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระประสิทธิ์ ฉายา จารุปัญโญ นามสกุล ช่วยบุญ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๙
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชา
พระพุทธศาสนาแก่การเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา
อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณา
เห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๖๖๔

ได้อ่าน และแสดงความเห็น
ในเครื่องมือ เห็นควรดำเนินการต่อไป

๒๖ พ.ย. ๒๕๖๑

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC)

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
 ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยใช้กระบวนการสอนแบบเสริมแรงทางบวก
 วิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑
 โรงเรียนบางระจันวิทยา จังหวัดสิงห์บุรี

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑. วันที่มีพระรัตนตรัยครบองค์ สาม คือวันใด ก. วันวิสาขบูชา ข. วันมาฆบูชา ค. วันอาสาฬหบูชา ง. วันอัฐมีบูชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒. เพราะเหตุใดเราจึงต้องศึกษา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ก. เพื่อเตรียมตัวหยุดพักผ่อน ข. เพื่อได้หยุดทำบาปในวันนั้น ค. เพื่อจะได้ประกอบศาสนพิธีได้ ถูกต้อง ง. เพื่อจะได้ละเว้นการเเยียม พระสงฆ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓. ในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา นักเรียนควร ปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม ก. ทำบุญตักบาตรฟังธรรม ข. ชวนเพื่อนไปทัศนศึกษา ค. ไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด ง. ชวนนักรทำความสะดวกห้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๔. วันวิสาขบูชามีความสำคัญอย่างไร ก. เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวง ข. เป็นวันที่เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช ค. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ ง. เป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ ประนินพพาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๕. ความสำคัญของโอวาทปาติโมกข์ คือข้อใด ก. การไม่ทำบาป ข. การทำความดี ค. การไม่มีทุกข์ ง. การทำดี ละชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๖. การปฏิบัติตนเช่นใดในวันวิสาขบูชาที่ถือเป็นการระลึกถึงพระพุทธคุณได้ดีที่สุด ก. ละความชั่ว ทำความดี ข. สรงน้ำพระพุทธรูป ค. ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ง. ประกอบศาสนกิจ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๗. หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรง แสดงแก้ปัญหาวัคคีย์ คือข้อใด ก. อธิติบาท ๔ ข. อริยสัจ ๔ ค. พรหมวิหาร ๔ ง. กุศลกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๘. พระธรรมเทศนาที่พระสงฆ์ แสดงในวันวิสาขบูชาคือเรื่องใด ก. อริยสัจ ๔ ข. พรหมวิหาร ๔ ค. โอวาทปาติโมกข์ ง. อัมมจักกัปปวัตตนสูตร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๙. หลังจากพิธีวันวิสาขบูชาจบ เขาไประยะหนึ่ง พระมหากษัตริย์ พระองค์ใดทรงฟื้นฟูขึ้นใหม่ ก. รัชกาลที่ ๑ ข. รัชกาลที่ ๒ ค. รัชกาลที่ ๓ ง. รัชกาลที่ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๐. เหตุใดจึงจัดวันอาสาฬหบูชา ถือเป็นวันสำคัญหา พระพุทธศาสนา ก. เป็นวันเริ่มแรกแห่ง พระพุทธศาสนา ข. เป็นวันที่มีพระรัตนตรัยครบ บริบูรณ์ ค. เป็นวันที่มีเหตุการณ์เกี่ยวกับ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

พระพุทธรเจ้าโดยเฉพาะ ง. เป็นวันแรกที่พระพุทธรเจ้าทรง แสดงพระโอวาทแก่ภิกษุ								
รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๑. วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวัน ใด ก. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ข. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ค. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ง. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๒. ธรรมข้อใดไม่มีความสัมพันธ์ กับพระธัมมจักรกัปวัตตนสูตร ก. ข้อปฏิบัติสุดโต่งที่ผู้ออกบวช ควรงดเว้น ข. ชันธ ๕ เป็นสิ่งที่ไม่คงทนถาวร ปราศจากตัวตนที่แท้จริง ค. แนวทางแก้ปัญหาให้ตรงเป้า คือแก้ที่ต้นเหตุ ง. อริยสัจ ๔ ความจริงที่ทำให้ผู้รู้ และเข้าใจอย่างแท้จริงเป็นอริยะได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๓. วันนี้แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ คุณ แม่ลูกขึ้นเตรียมอาหาร และเตรียม ผ้าอาบน้ำฝน ไปถวายพระวันนี้ เป็นวันอะไร ก. วันวิสาขบูชา ข. วันอาสาฬหบูชา ค. วันเข้าพรรษา ง. วันมาฆบูชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๔. ข้อใดเป็นหลักเกณฑ์ที่พระภิกษุต้องปฏิบัติในช่วงเข้าพรรษา ก. สวดปาติโมกข์ทุกครั้งหลังจากทำวัตร ข. งดจาริกจากวัดแล้วศึกษาปฏิบัติธรรม ค. ออกเยี่ยมเยียนชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ง. เดินทางไปเยี่ยมพระภิกษุในถิ่นทุรกันดาร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๕. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ นอกจากจะเรียกว่าวันออกพรรษาแล้ว ยังเรียกอีกอย่างว่าวันอะไร ก. วันพระเสด็จ ข. วันมหาปวารณา ค. วันพระเจ้าเปิดโลก ง. วันอุโบสถสังฆกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๖. ประเพณีที่กระทำหลังออกพรรษา ๑ เดือน คืออะไร ก. การทอดกฐิน ข. การทอดผ้าป่า ค. การลอยกระทง ง. การตักบาตรดอกไม้อ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๗. ในช่วงพระราชามีวัตรปฏิบัติใด ดังต่อไปนี้ที่พระสงฆ์กระทำมิได้ ก. พัฒนাবริเวณวัด ข. ค้ำคีนนอกอาวาส ค. ไปเยี่ยมพระรูปอื่น ง. แสดงธรรมเทศนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๘. ข้อใดต่อไปนี้ มิใช่ ข้อความ ในโอวาทปาติโมกข์ ก. การไม่ทำบาปทั้งปวง ข. การไม่ลุ่มหลงในอบายมุข ค. การทำความดีให้เพียบพร้อม ง. การทำจิตของตนให้สะอาด ผ่องแผ้ว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๙. เหตุการณ์สำคัญที่เนื่อง เกี่ยวกับวันมาฆบูชาคือเหตุการณ์ ในข้อใด ก. พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐม เทศนา ข. พระพุทธเจ้าทรงได้อัครสาวก ค. พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม โปรดพระพุทธมารดา ง. พระพุทธเจ้าทรงปลงอายุสังขาร ณ ปาลเจตีย์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๒๐. ประเพณีวันมาฆบูชาในประเทศไทยเริ่มขึ้นเมื่อใด ก. สมัยพระมหากษัตริย์ราชลัทธิไทย ข. รัชกาลที่ ๒ ค. รัชกาลที่ ๓ ง. รัชกาลที่ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๑. ข้อใดไม่จัดเป็นองค์ประกอบของจาคตรุงคสันนิบาต ก. ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ข. พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป ล้วนเป็นเอหิภิกขุทั้งสิ้น ค. พระอรหันต์เหล่านั้นมาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย ง. พระพุทธองค์ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์แก่พระอรหันต์เหล่านั้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๒. เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติตนอย่างไร ในตอนค่ำ ก. จัดงานเฉลิมฉลอง ข. ชวนกันไปชมมหรสพ ค. ช่วยกันพัฒนาบริเวณวัด ง. ไปร่วมเวียนเทียนที่วัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๓. วันคล้ายวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระของพระพุทธเจ้าคือวันใด ก. วันวิสาขบูชา ข. วันมาฆบูชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

ค. วันอาสาฬหบูชา ง. วันอัฐมีบูชา								
รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๒๔. วันพระพุทธรเจ้า หมายถึงวัน ใด ก. วันวิสาขบูชา ข. วันมาฆบูชา ค. วันอาสาฬหบูชา ง. วันอัฐมีบูชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๕. วันใดตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓ ก. วันวิสาขบูชา ข. วันมาฆบูชา ค. วันอาสาฬหบูชา ง. วันอัฐมีบูชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๖. วันอัฐมีบูชา ตรงกับวันใด ก. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ข. แรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ ค. วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ง. แรม ๘ ค่ำ เดือน ๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒๗. วันใดที่ทั่วโลกยกย่องให้เป็น วันสำคัญของโลก ก. วันวิสาขบูชา ข. วันมาฆบูชา ค. วันอาสาฬหบูชา ง. วันอัฐมีบูชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๒๙. ข้อใดถือเป็นการปฏิบัติตนที่สำคัญที่สุดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ก. ตักบาตร ข. เวียนเทียน ค. ฟังธรรม ง. ถือนุโบสถศีล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๐. ธรรมที่ว่าด้วยแนวทางการดำเนินตามทางสายกลางคือข้อใด ก. อริยสัจ ๔ ข. พรหมวิหาร ๔ ค. ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ง. โอวาทปาติโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๑. ข้อใดหมายถึง ทางดับทุกข์ในหลักธรรม อริยสัจ ๔ ก. ทุกข์ ข. สมุทัย ค. นิโรธ ง. มรรค	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๒. การทำสังฆกรรม ต้องมีพระสงฆ์ร่วมกระทำอย่างน้อยกี่รูป ก. ๑ รูป ข. ๒ รูป ค. ๓ รูป ง. ๔ รูปขึ้นไป	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๓๓. ข้อใด ไม่ใช่ การทำสังฆกรรม ก. การบิณฑบาต ข. การสวดปาติโมกข์ ค. การปวารณาออกพรรษา ง. การสวดให้ผ้ากฐิน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๔. ในปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบ การบวชเป็นพระภิกษุแบบใด ก. เอหิภิกขุอุปสัมปทา ข. ตีสรณคมนูปสัมปทา ค. ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา ง. ทุกแบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๕. ข้อใดเป็นรูปแบบของการบวชที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโดยตรง ก. เอหิภิกขุอุปสัมปทา ข. ตีสรณคมนูปสัมปทา ค. ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา ง. ทุกแบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๕. ข้อใดเป็นรูปแบบของการบวชที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโดยตรง ก. เอหิภิกขุอุปสัมปทา ข. ตีสรณคมนูปสัมปทา ค. ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา ง. ทุกแบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๓๕. ข้อใดเป็นรูปแบบของการบวชที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโดยตรง ก. เอหิภิกขุอุปสัมปทา ข. ติสระณคมนูปสัมปทา ค. ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา ง. ทุกแบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๖. ข้าวมธุปายาส หรือข้าวทิพย์ชาวพุทธในประเทศไทยมีประเพณีการหุงข้าวทิพย์เมื่อใด ก. วันเพ็ญ เดือน ๓ ข. วันเพ็ญ เดือน ๖ ค. วันเพ็ญ เดือน ๑๑ ง. วันเพ็ญ เดือน ๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๗. เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชาวพุทธควรจะระลึกถึงสิ่งใดมากที่สุด ก. พระรัตนตรัย ข. พระไตรปิฎก ค. พระพุทธคุณ ๓ ง. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓๘. เพราะเหตุใดจึงกำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลโลก ก. เป็นวันประสูติของพระพุทธเจ้า ข. เป็นวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ค. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

ง. เป็นวันที่พระสงฆ์สามารถว่ากล่าวตักเตือนกันได้ด้วยความเมตตา								
รายการที่ประเมิน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
๓๙. เพราะเหตุใด ในปัจจุบันวัดและพุทธสถานบางแห่งจึงจัดให้มีพิธีกรรมในวันอัฐมีบูชา ก. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเข้าวัดมากขึ้น ข. เพื่อให้ระลึกถึงพระคุณของพระพุทเจ้า ค. เพื่อให้สืบเนื่องกับพิธีกรรมในวันวิสาขบูชา ง. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจการบริณิพพานของพระพุทเจ้า	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๔๐. รัฐบาลกำหนดให้วันอาสาฬหบูชาเป็นวันหยุดราชการเนื่องจากสาเหตุใด ก. เพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนตามอัธยาศัย ข. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ค. เพื่อรณรงค์การประหยัดพลังงานในที่ทำงาน ง. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

จากการนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพบว่า ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยใช้กระบวนการสอนแบบเสริมแรงทางบวก วิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา จังหวัดสิงห์บุรี มีค่า (IOC) ระหว่าง ๐.๘๐ – ๑.๐๐ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนับน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์หลังพื้นที่ทดลองการสอนจริง เพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางระจันวิทยา

ด้วย พระประสิทธิ์ ฉายา จารุปญฺโญ นามสกุล ชัยบุญญ์ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๖๐๒๖๓๔ นิติบริษฏกโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชาวพระพุทธศาสนากับ
การเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน
จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้สัณนิษฐานความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนบางระจันวิทยา จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

[illegible]

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปณฺโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

Call M
600.61

ศาสตราจารย์ ดร. อดิศักดิ์ อดิศักดิ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

1. อดิศักดิ์ อดิศักดิ์
2. อดิศักดิ์ อดิศักดิ์

3. อดิศักดิ์ อดิศักดิ์

ภาคผนวก จ

หนังสือเพื่อความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๔๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๘๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางระจันวิทยา
ที่ส่งมาด้วย แบบทดลองเครื่องมือวิจัย จำนวน ๔๐ ชุด

ด้วย พระประสิทธิ์ ฉายา จารุปญโญ นามสกุล ช่างบุญ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๒๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน วิชาพระพุทธศาสนากับการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และแนวทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนบางระจันวิทยา ด้วยดีตั้งมีเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้.

- เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางระจันวิทยา
เห็นควรแจ้ง / มอบเป็นผู้ดำเนินการ
- ☐ ทราบ
 - ☐ รองผู้อำนวยการ
 - ☐ กลุ่มบริหารงานอาคาร-อุปกรณ์
 - ☐ กลุ่มบริหารงานทั่วไป
 - ☒ กลุ่มบริหารงานวิชาการ
 - ☐ กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน
 - ☐ อื่นๆ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคคปญโญ ๐๘๓-๑๘๖-๔๑๖๔

C.M.W
๖ ธ.ค. ๖๑

๓ ธ.ค. ๖๑

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คู่มือครู

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
วิชาพระพุทธศาสนา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

จัดทำโดย
พระประสิทธิ์ จารุปัญโญ (ช่วยบุญ)
รหัสสถิติ ๖๐๐๑๒๐๒๒๒๙

คู่มือนี้มีเนื้อหาตรงกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๖๑

คำนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ประกาศใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศ หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน ซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยในมาตรฐานการเรียนรู้ได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุคุณภาพการเรียนรู้

คู่มือครูเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ตามหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ใช้ประกอบการเรียนการสอนควบคู่กับหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

ในการจัดทำคู่มือครูเล่มนี้ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและครูผู้สอน จากหลายหน่วยงาน จึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือครูเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนหน้าที่พลเมืองให้สามารถนำไปใช้หรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน

พระประสิทธิ์ จารุพลโย
ผู้จัดทำ

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
สารบัญ	
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๑
หลักการ	๑
จุดหมาย	๑
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	๒
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	๒
วิสัยทัศน์	๓
พันธกิจ	๓
เป้าประสงค์	๓
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๓
สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	๗
โครงการสอนรายวิชา	๑๓
คำอธิบายรายวิชา	๑๓
ทักษะกระบวนการ	๑๓
คุณลักษณะที่พึงประสงค์	๑๓
มาตรฐานการเรียนรู้	๑๔
ตัวชี้วัดผลการเรียนรู้	๑๔
ตารางโครงสร้างรายวิชา	๑๕
การกำหนดโครงการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้	๑๖
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑	๑๙
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒	๒๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓	๒๙
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔	๓๔
ภาคผนวก	๓๙
ใบงานที่ ๑	๔๐
เฉลยใบงานที่ ๑	๔๑
ใบงานที่ ๒	๔๒
เฉลยใบงานที่ ๒	๔๓

ใบกิจกรรมที่ ๓	๔๔
เฉลยใบกิจกรรมที่ ๓	๔๕
ใบกิจกรรมที่ ๔	๔๖
เฉลยใบกิจกรรมที่ ๔	๔๗
ใบกิจกรรมที่ ๕	๔๘
เฉลยใบกิจกรรมที่ ๕	๔๙
ใบกิจกรรมที่ ๖	๕๐
เฉลยใบกิจกรรมที่ ๖	๕๑
ใบกิจกรรมที่ ๗	๕๒
เฉลยใบกิจกรรมที่ ๗	๕๓
ใบกิจกรรมที่ ๘	๕๔
เฉลยใบกิจกรรมที่ ๘	๕๕

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
๒. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
๓. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
๔. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
๕. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๖. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๒. **ความสามารถในการคิด** เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓. **ความสามารถในการแก้ปัญหา** เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

๔. **ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต** เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตัวเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

๕. **ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี** เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต

๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

พันธกิจ

มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

เป้าประสงค์

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
๓. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๔. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

๑. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

๑.๑ การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับมัธยมศึกษา

(๑) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

(๒) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(๓) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(๔) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพิจารณาเลื่อนขั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนขั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น ๘ ระดับ การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์
ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบความก้าวหน้า
ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงาน
ให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐาน
การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษา
เป็น ๓ ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(๑) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน ๘๑ หน่วยกิต โดยเป็นราย
วิชาพื้นฐาน ๖๓ หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(๒) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๗๗ หน่วยกิต
โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน ๖๓ หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า ๑๔ หน่วยกิต

(๓) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์
การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๔) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์
การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๕) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์
การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

ทำไม่ต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้
ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัว
ตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุค
สมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น
ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดี
ของประเทศชาติ และสังคมโลก

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ
พระพุทธศาสนาหรือ

ศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติ
ตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัดขั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.๑	ม.๒	ม.๓	ม.๔ - ๖
๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย ๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว ๓. วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยาหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๔. วิเคราะห์และประพัตติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด ๕. อธิบายพุทธคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไป	๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ๓. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชาติและมรดกของชาติ ๔. อภิปราย ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม ๕. วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสดาของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๖. วิเคราะห์และประพัตติตนตามแบบอย่างการดำเนิน	๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก ๓. อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๔. วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆ หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๕. วิเคราะห์และประพัตติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด ๖. อธิบาย สังฆคุณ และ	๑. วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้าหรือสังคมสมัยของศาสดาที่ตนนับถือ ๒. วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอน และการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๓. วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการธำรงรักษาศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๔. วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๕. วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธา และปัญญาที่ถูกต้องใน

พัฒนา แก้ปัญหาของ ตนเองและครอบครัว	ชีวิตและข้อคิดจาก ประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชน	ข้อธรรมสำคัญในกรอบ อริยสัจ ๔ หรือ หลักธรรมของศาสนาที่	พระพุทธศาสนา หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด
ตัวชี้วัดขั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.๑	ม.๒	ม.๓	ม.๔ - ๖
๖. เห็นคุณค่าของการ พัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตด้วย วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้- คุณค่าเทียม และวิธีคิด แบบคุณ-โทษและ ทางออก หรือการพัฒนา จิตตามแนวทางของ ศาสนาที่ตนนับถือ ๗. สวดมนต์แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญ ปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของ ศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด ๘. วิเคราะห์และปฏิบัติตน ตาม หลักธรรมทางศาสนา ที่ตนนับถือในการ ดำรงชีวิตแบบพอเพียง และดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ๙. วิเคราะห์เหตุผล ความจำเป็นที่ทุกคนต้อง ศึกษา เรียนรู้ศาสนา อื่นๆ ๑๐. ปฏิบัติตนต่อ ศาสนิกชนอื่นใน	ตัวอย่างตามที่กำหนด ๗. อธิบายโครงสร้าง และสาระ สังเขปของ พระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ ของศาสนา ที่ตนนับถือ ๘. อธิบายธรรมคุณและ ข้อธรรมสำคัญในกรอบ อริยสัจ๔ หรือหลักธรรม ของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็น คุณค่าและนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของชุมชนและ สังคม ๙. เห็นคุณค่าของการ พัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้ และดำเนินชีวิต ด้วยวิธี คิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ วิธีคิดแบบอุบาย ปลูกเร้าคุณธรรม และ วิธีคิดแบบอรรถธรรม สัมพันธ์ หรือการพัฒนา จิตตามแนวทางของ ศาสนาที่ตนนับถือ ๑๐. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญ ปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของ ศาสนาที่ตนนับถือ ๑๑. วิเคราะห์การปฏิบัติ ตนตามหลักธรรมทาง ศาสนาที่ตนนับถือเพื่อ	ตนนับถือตามที่กำหนด ๗. เห็นคุณค่าและ วิเคราะห์การปฏิบัติตน ตามหลักธรรมในการ พัฒนาตนเพื่อเตรียม พร้อมสำหรับการทำงาน และการมีครอบครัว ๘. เห็นคุณค่า ของการ พัฒนาจิต เพื่อการเรียนรู้ และดำเนินชีวิตด้วยวิธี คิด แบบโยนิโสมนสิการ คือวิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาว เหตุปัจจัยหรือการ พัฒนาจิตตามแนวทาง ของศาสนาที่ตนนับถือ ๙. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญ ปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของ ศาสนาที่ตนนับถือ ๑๐. วิเคราะห์ ความแตกต่างและ ยอมรับ วิถีการดำเนิน ชีวิตของศาสนิกชน ในศาสนาอื่นๆ	๑. วิเคราะห์สังคัมขมพู ทวีป และคติความเชื่อ ทางศาสนาสมัยก่อน พระพุทธเจ้าหรือสังคัม สมัยของศาสนาที่ตน นับถือ ๒. วิเคราะห์ พระพุทธเจ้าในฐานะเป็น มนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่าง สูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอน และการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาหรือวิเคราะห์ ประวัติศาสตร์ที่ตนนับ ถือตามที่กำหนด ๓. วิเคราะห์พุทธประวัติ ด้านการบริหาร และ การธำรงรักษาศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติ ศาสดาที่ตนนับถือตาม ที่กำหนด ๔. วิเคราะห์ข้อปฏิบัติ ทางสายกลางใน พระพุทธศาสนา หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด ๕. วิเคราะห์การพัฒนา ศรัทธา และปัญหาที่ ถูกต้องใน พระพุทธศาสนา หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตน

สถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม	การดำรงตนอย่าง เหมาะสมในกระแส ความเปลี่ยนแปลงของ โลก และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข		นับถือตามที่กำหนด ๖. วิเคราะห์ลักษณะ ประชาธิปไตยใน พระพุทธศาสนาหรือ แนวคิดของศาสนาที่ตน
ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.๑	ม.๒	ม.๓	ม.๔ - ๖
๑๑. วิเคราะห์ การกระทำของบุคคลที่ เป็นแบบอย่างด้าน ศาสนสัมพันธ์ และ นำเสนอแนวทาง การปฏิบัติของตนเอง			นับถือตามที่กำหนด ๗. วิเคราะห์หลักการ ของพระพุทธศาสนากับ หลักวิทยาศาสตร์หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด ๘. วิเคราะห์การฝึกฝน และพัฒนาตนเอง การ พึ่งตนเอง และการมุ่ง อิสรภาพใน พระพุทธศาสนา หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด ๙. วิเคราะห์ พระพุทธศาสนา ว่าเป็นศาสตร์แห่ง การศึกษา ซึ่งเน้น ความสัมพันธ์ของ เหตุปัจจัยกับวิธีการ แก้ปัญหาหรือแนวคิด ของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด ๑๐. วิเคราะห์ พระพุทธศาสนา ในการฝึกตน ไม่ให้ ประมาท มุ่งประโยชน์ และสันติภาพบุคคล สังคมและโลกหรือ แนวคิดของศาสนาที่ตน

			นับถือตามที่กำหนด ๑๑. วิเคราะห์ พระพุทธศาสนากับ ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและการพัฒนา ประเทศแบบยั่งยืน หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตน
ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.๑	ม.๒	ม.๓	ม.๔ - ๖
			นับถือตามที่กำหนด ๑๒. วิเคราะห์ ความสำคัญของ พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับ การศึกษาที่สมบูรณ์ การเมือง และสันติภาพ หรือแนวคิดของศาสนา ที่ตนนับถือตามที่กำหนด ๑๓. วิเคราะห์ หลักธรรมในกรอบ อริยสัจ ๔ หรือ หลักคำสอนของ ศาสนาที่ตนนับถือ ๑๔. วิเคราะห์ข้อคิดและ แบบอย่างการดำเนิน ชีวิตจากประวัติสาวก ชาดกเรื่องเล่าและ ศาสนิกชนตัวอย่างตามที่ กำหนด ๑๕. วิเคราะห์คุณค่า และความสำคัญของ การสังคายนา พระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนา ที่ตนนับถือ และ การเผยแผ่ ๑๖. เชื่อมโยงต่อผลของ การทำความดี ความชั่ว

			สามารถวิเคราะห์ สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และตัดสินใจเลือก ดำเนินการหรือปฏิบัติ ตนได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนด เป้าหมาย บทบาทการ ดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่
ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.๑	ม.๒	ม.๓	ม.๔ - ๖
			ร่วมกันอย่างสันติสุขและ อยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่าง สมานฉันท์ ๑๗. อธิบายประวัติ ศาสดาของศาสนาอื่นๆ โดยสังเขป ๑๘. ตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของ ค่านิยม จริยธรรมที่เป็น ตัวกำหนดความเชื่อและ พฤติกรรมที่แตกต่างกัน ของศาสนิกชนศาสนา ต่างๆ เพื่อจัดความ ขัดแย้งและอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างสันติสุข ๑๙. เห็นคุณค่า เชื่อมั่น และมุ่งมั่นพัฒนาชีวิต ด้วยการพัฒนาจิตและ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธี คิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือการพัฒนาจิตตาม แนวทางของศาสนา ที่ตนนับถือ ๒๐. สวดมนต์แผ่เมตตา และบริหารจิตและเจริญ

			ปัญหาตามหลักสติปัฏฐาน หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ๒๑. วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่นๆ และชักชวนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดีต่อกัน
ตัวชี้วัดชั้นปี			ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ม.๑	ม.๒	ม.๓	ม.๔ - ๖
			๒๒. เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม

โครงการสอนรายวิชา

รหัสวิชา ส. ๒๑๑๐๓ รายวิชา พระพุทธศาสนา จำนวน ๘ ชั่วโมง ๘ คาบ/สัปดาห์
ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

สาระ/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด(แกนกลาง)

ส ๑.๑/ ม. ๑/๒, ม. ๑/๓ / รวม ๒ ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชา

วิเคราะห์ การสังคายนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศไทย พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา ประวัติพระมหากัสสปะ พระอุบาลี อนาถปิณฑิกะ นางวิสาขา พระเจ้าอโศกมหาราช พระโสณะ และพระอุตตระ บุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์ ชาดกในเรื่อง อัมพชาดก ติตติราชาดก ประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิต และข้อคิดจากประวัติพระสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตน และครอบครัว ความจำเป็นที่ทุกคนต้องเรียนรู้ศาสนาอื่นๆ ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

วิเคราะห์ และปฏิบัติตนตามหลักพุทธคุณ ๙, อริยสัจ ๔ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ในเรื่อง ชนธ ๕ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) ในเรื่องกรรม อบายมุข ๖ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ในเรื่อง สุข ๒ (กายิก, เจตสิก) คิหิสุข มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ในเรื่อง ไตรสิกขา ธรรมฐาน ๒ ปธาน ๔ โภศน ๓ มงคล ๓๘ (การไม่คบคนพาล, การคบบัณฑิต, การบูชาผู้ควรบูชา) พุทธศาสนสุภาษิต ในเรื่อง ยัมเวเสวติ ตาทิโส (คบคนเช่นใดย่อมเป็นเช่นนั้น) อุตตนา โจทยัตตานัง (จงเตือนตนด้วยตนเอง) นิสมมกรณ์เสยโย (การใคร่ควรก่อนแล้วจึงทำดีกว่า) ทูราวาสา ฆราทุกขา (เหย้าเรือนที่ปกครองไม่ได้ นำทุกข์มาให้) ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของตนเอง และครอบครัว ในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข การพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ (วิธีการคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม, วิธีคิดแบบคุณ – โทษ และทางออก) สวตมมัต ผเมตตภา บริหารจิต และเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ

วิเคราะห์ และปฏิบัติตน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถาน วิถีชีวิตของพระภิกษุ บทบาทของพระภิกษุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ การจัดโต๊ะหมู่บูชา การจัดรูปเทียน การจัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา ปฏิบัติตนในศาสนาพิธีและ พิธีกรรมในเรื่อง คำอาราธนาต่าง ๆ ประวัติ ความสำคัญ และการปฏิบัติตนในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา

ทักษะกระบวนการ

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการทางสังคม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

เพื่อให้เกิดความรู้ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต นำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเอง และครอบครัว รักษาสิ่งแวดล้อม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรม ของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตาม หลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑

ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตน และครอบครัว

ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือประวัติพระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ตารางโครงสร้างรายวิชา

รายวิชา พระพุทธศาสนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา และศาสนาพืธี	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	การศึกษาพุทธประวัติตั้งแต่ ประสูติ จนถึงบำเพ็ญ ทุกกรกิริยา ประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า ศาสนิกชน ตัวอย่าง ย่อมทำให้ได้ข้อคิด สำคัญเกี่ยวกับการประพบัติ ตนและคุณธรรมอันเป็น แบบอย่างของท่าน ซึ่งทุกคน ควรนำไปปฏิบัติในการ ดำเนินชีวิตเจริญเติบโตได้นั้น	๘	
สอบปลายภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑					
จิตพิสัย					
รวม					

อัตราส่วนคะแนน

คะแนนเก็บระหว่างภาค : คะแนนปลายภาค	= ...๖๐..... : ...๕๐...
K : P : A	= ...๓๐.... :๕๐..... :๓๐.....
รวม	๑๐๐ คะแนน
คะแนนเก็บก่อนสอบกลางภาค	=๒๐..... คะแนน
สอบกลางภาค	=๒๐..... คะแนน
คะแนนเก็บก่อนสอบปลายภาค	=๒๐..... คะแนน
คุณลักษณะ / จิตพิสัย	=๒๐..... คะแนน
สอบปลายภาค	=๒๐..... คะแนน
รวม	๑๐๐ คะแนน

การกำหนดโครงการสอนและกิจกรรมตลอดภาคเรียน

โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนา
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เวลา ๘ ชั่วโมง

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	แผนการ จัดการเรียนรู้	ตัวชี้วัด/ ผลการ เรียนรู้	กิจกรรม/ กระบวนการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ ที่ ๖ วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา และศาสนพิธี	แผนการ จัดการเรียนรู้ที่ ๑ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๑. ครูให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ ประวัติวันมาฆบูชา, วันวิ สาขบูชา ๒. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๗ กลุ่ม เพื่อศึกษา ความ เป็นมา ความสำคัญและการ ปฏิบัติตน ๓. ครูให้ตัวแทนกลุ่ม แต่ละ กลุ่มออกมานำเสนอการ ค้นคว้าความเป็นมา ความสำคัญและ การปฏิบัติตน	๒
	แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ ๒ วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๑. ครูให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ ประวัติวันอัฐมีบูชา, วันอาสาฬหบูชา ๒. ครูอธิบายให้นักเรียน	๒

			เข้าใจถึงเหตุการณ์ในพุทธประวัติตอนถวายพระเพลิงพุทธสรีระแล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปเหตุการณ์ดังกล่าวร่วมกัน	
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันธรรมะสวนะ	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๑. ครูให้นักเรียนดูวิดีโอทัศน์วันเข้าพรรษา, วันออกพรรษา วันธรรมะสวนะ ๒. นักเรียนแต่ละคนศึกษาความรู้และตอบคำถามใบงาน แล้วครูสุ่มนักเรียนออกมาตอบคำถามในบทเรียน แล้วครูและนักเรียนช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง ๓. ครูให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดด้วยคำถาม	๒
ชื่อหน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ การจัดโต๊ะหมู่ การจัดรูปเขียน การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๑. ครูให้นักเรียนจัดโต๊ะหมู่บูชาตามที่กำหนด ๒. ครูและนักเรียนร่วมกันจัดโต๊ะหมู่ ๕ หมู่ ๗ ร่วมกัน	๒

แผนการวัดผลและการะงาน

แนวการวัดผล อัตราส่วน คะแนนระหว่างภาค : คะแนนปลายภาค =๖๐... :๔๐....
 อัตราส่วน คะแนน K : P : A =...๓๐... : ...๔๐... :๓๐...

แผนการวัดผล

การประเมิน	คะแนน	วิธีวัด	ชนิดของเครื่องมือ	ตัวชี้วัด/ ผลการเรียนรู้ข้อที่	เวลาที่ใช้ (นาที/ครั้ง)
ก่อนเรียน	๒๐	ถาม-ตอบ	แบบถาม-ตอบ	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๑๐-๑๕
หลังเรียน	๒๐	แบบทดสอบ	แบบทดสอบ	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๒๐
คุณลักษณะ /จิตพิสัย	๒๐	ตรวจใบงาน	ใบงาน	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๑๐-๑๕
กิจกรรม กลุ่ม	๑๐	สังเกต พฤติกรรม	แบบสังเกต	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	ตลอด ภาคเรียน
แบบบันทึก ข้อความ	๓๐	ตรวจ แบบทดสอบ	แบบทดสอบ	ส ๑.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๓๐
รวม	๑๐๐ คะแนน				

การกำหนดภาระงานนักเรียน

ในการเรียนรายวิชา หน้าที่พลเมืองฯ ได้กำหนดให้นักเรียนทำกิจกรรม/ ปฏิบัติงาน(ชิ้นงาน)..๘..ชิ้น ดังนี้

ที่	ชื่องาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ข้อที่	ประเภทงาน		กำหนดส่ง วัน/เดือน/ปี
			กลุ่ม	เดี่ยว	
๑	ใบงาน วันมาฆบูชา	ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญ ของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตน นับ ถิ่นที่มีต่อสภาพแวดล้อมใน สังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาดน และ ครอบครัว ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกร กิริยา หรือประวัติพระศาสดาที่ตนนับ ถือตามที่กำหนด			๑๐ ธ.ค. ๖๑
๒	ใบงาน วันวิสาขบูชา	ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญ ของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตน			๑๗ ธ.ค. ๖๑

		นับ ถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตน และครอบครัว ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือประวัติ พระศาสดาที่ตนนับถือนับถือตามที่กำหนด			
๓	ใบงาน วันอัฐมีบูชา	ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับ ถือนับ ถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตน และครอบครัว ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือประวัติ พระศาสดาที่ตนนับถือนับถือตามที่กำหนด			๒๔ ธ.ค. ๖๑
๔	ใบงาน วันอาสาฬหบูชา	ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับ ถือนับ ถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตน และครอบครัว ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือประวัติ พระศาสดาที่ตนนับถือนับถือตามที่กำหนด			๓๑ ธ.ค. ๖๑
๕	ใบงาน วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา	ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับ ถือนับ ถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตน และครอบครัว			๗ ม.ค. ๖๒

		ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกร กิริยา หรือประวัติ พระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด			
๖	ใบงาน วันธรรมสวนะ	ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญ ของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตน นับ ถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมใน สังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาค้น และ ครอบครั้ว ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกร กิริยา หรือประวัติ พระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด			๑๔ ม.ค. ๖๒
๗	ใบงาน การจัด โต๊ะหมู่บูชา	ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญ ของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตน นับ ถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมใน สังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาค้น และ ครอบครั้ว ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกร กิริยา หรือประวัติ พระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด			๒๑ ม.ค. ๖๒
๘	ใบงาน การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม	ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญ ของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตน นับ ถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมใน สังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาค้น และ ครอบครั้ว ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกร กิริยา หรือประวัติ พระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด			๒๘ ม.ค. ๖๒

หากนักเรียนขาดส่งงาน..๔..ชิ้น หรือขาดส่งชิ้นงานที่ ..๑.๓.๕.๗... จะได้รับผลการเรียน “ร” ในรายวิชานี้

กิจกรรมการเรียนรู้

- สืบค้นข้อมูล
- อภิปราย
- แบ่งกลุ่ม

สื่อการสอน/แหล่งการเรียนรู้

- หนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และอื่น ๆ
- สื่อ วีดีโอ เรื่อง วันมาฆบูชา, วันวิสาขบูชา, วันอัฐมีบูชา, วันอาสาฬหบูชา, วันออกพรรษา, การจัดโต๊ะหมู่บูชา
- เอกสารประกอบการสอน เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- แบบบันทึกความรู้
- แบบสังเกตพฤติกรรม

ลงชื่อ.....

(พระประสิทธิ์ จารุปัญญา)

นิสิตปฏิบัติการสอน

แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

วิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง ๑. ข้อสอบปรนัย ๔๐ ข้อ

๒. ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X หน้าข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
ลงกระดาษคำตอบ

๓. ส่งโจทย์พร้อมกระดาษคำตอบ (ห้ามนักเรียนนำข้อสอบออกนอกห้องสอบโดยเด็ดขาด)

๑. วันที่มีพระรัตนตรัยครบองค์สาม คือวันใด

ก. วันวิสาขบูชา

ข. วันมาฆบูชา

ค. วันอาสาฬหบูชา

ง. วันอัฐมีบูชา

๒. เพราะเหตุใดเราจึงต้องศึกษาวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ก. เพื่อเตรียมตัวหยุดพักผ่อน

ข. เพื่อได้หยุดทำบาปในวันนั้น

ค. เพื่อจะได้ประกอบศาสนพิธีได้ถูกต้อง

ง. เพื่อจะได้ละเว้นการเฝ้าพระสงฆ์

๓. ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม

ก. ทำบุญตักบาตรฟังธรรม

ข. ชวนเพื่อนไปทัศนศึกษา

ค. ไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด

ง. ชวนนักรทำความสะดวกสบาย

๔. วันวิสาขบูชามีความสำคัญอย่างไร

ก. วันที่พระจันทร์เต็มดวง

ข. วันที่เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช

ค. วันที่พระพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาติโมกข์

ง. วันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ

๕. ความสำคัญของโอวาทปาติโมกข์ คือข้อใด

ก. การไม่ทำบาป

ข. การทำความดี

ค. การไม่มีทุกข์

ง. การทำดี ละชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์

๖. การปฏิบัติตนเช่นใดในวันวิสาขบูชาที่ถือเป็นการระลึกถึงพระพุทธคุณได้ดีที่สุด

ก. ละความชั่ว ทำความดี

ข. สรงน้ำพระพุทธรูป

ค. ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

ง. ประกอบศาสนกิจ

๗. หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ คือข้อใด

ก. อิทธิบาท ๔

ข. อริยสัจ ๔

ค. พรหมวิหาร ๔

ง. กุศลกรรม

๘. พระธรรมเทศนาที่พระสงฆ์แสดงในวันวิสาขบูชาคือเรื่องใด

ก. อริยสัจ ๔

ข. พรหมวิหาร ๔

ค. โอวาทปาติโมกข์

ง. ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

๒๙. ข้อใดถือเป็นการปฏิบัติตนที่สำคัญที่สุดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
ก. ตักบาตร	ข. เวียนเทียน
ค. ฟังธรรม	ง. ถือนุโบสถศีล
๓๐. ธรรมที่ว่าด้วยแนวทางการดำเนินตามทางสายกลางคือข้อใด
ก. อริยสัจ ๔	ข. พรหมวิหาร ๔
ค. ธรรมจักรกับปวัตตนสูตร	ง. โอวาทปาติโมกข์
๓๑. ข้อใดหมายถึง ทางดับทุกข์ ในหลักธรรม อริยสัจ ๔
ก. ทุกข์	ข. สมุทัย
ค. นิโรธ	ง. มรรค
๓๒. การทำสังฆกรรม ต้องมีพระสงฆ์ร่วมกระทำอย่างน้อยกี่รูป
ก. ๑ รูป	ข. ๒ รูป
ค. ๓ รูป	ง. ๔ รูปขึ้นไป
๓๓. ข้อใด ไม่ใช่ การทำสังฆกรรม
ก. การบิณฑบาต	ข. การสวดปาติโมกข์
ค. การพิจารณาออกพรรษา	ง. การสวดให้ผ้ากฐิน
๓๔. ในปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบ การบวชเป็นพระภิกษุแบบใด
ก. เอหิภิกขุอุปสัมปทา	ข. ตีสรณคมนูปสัมปทา
ค. ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา	ง. ทุกแบบ
๓๕. ข้อใดเป็นรูปแบบของการบวชที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโดยตรง
ก. เอหิภิกขุอุปสัมปทา	ข. ตีสรณคมนูปสัมปทา
ค. ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา	ง. ทุกแบบ
๓๖. ข้าวมธุปายาส หรือข้าวทิพย์ ชาวพุทธในประเทศไทยมีประเพณีการหุงข้าวทิพย์เมื่อใด
ก. วันเพ็ญ เดือน ๓	ข. วันเพ็ญ เดือน ๖
ค. วันเพ็ญ เดือน ๑๑	ง. วันเพ็ญ เดือน ๑๒
๓๗. เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชาวพุทธควรจะระลึกถึงสิ่งใดมากที่สุด
ก. พระรัตนตรัย	ข. พระไตรปิฎก
ค. พระพุทธคุณ ๓	ง. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา
๓๘. เพราะเหตุใดจึงกำหนดให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลโลก
-	
--
ก. เป็นวันประสูติของพระพุทธเจ้า
ข. เป็นวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า
ค. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาฏิโมกข์
ง. เป็นวันที่พระสงฆ์สามารถกล่าวตักเตือนกันได้ด้วยความเมตตา

๓๙. เพราะเหตุใด ในปัจจุบันวัดและพุทธสถานบางแห่งจึงจัดให้มีพิธีกรรมในวันอัฐมีบูชา

- ก. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเข้าวัดมากขึ้น
- ข. เพื่อให้ระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า
- ค. เพื่อให้สืบเนื่องกับพิธีกรรมในวันวิสาขบูชา
- ง. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจการปรินิพพานของพระพุทธเจ้า

๔๐. รัฐบาลกำหนดให้วันอาสาฬหบูชาเป็นวันหยุดราชการ เนื่องจากสาเหตุใด

- ก. เพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนตามอัธยาศัย
- ข. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย
- ค. เพื่อรณรงค์การประหยัดพลังงานในที่ทำงาน
- ง. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนา

เฉลยแบบทดสอบ

๑. ค	๒. ค	๓. ก	๔. ง	๕. ง	๖. ก	๗. ข
๘. ก	๙. ข	๑๐. ข	๑๑. ข	๑๒. ข	๑๓. ค	๑๔. ข
๑๕. ข	๑๖. ก	๑๗. ข	๑๘. ข	๑๙. ก	๒๐. ง	๒๑. ก
๒๒. ง	๒๓. ง	๒๔. ก	๒๕. ข	๒๖. ข	๒๗. ก	๒๘. ก
๒๙. ง	๓๐. ค	๓๑. ง	๓๒. ง	๓๓. ก	๓๔. ค	๓๕. ก
๓๖. ข	๓๗. ก	๓๘. ข	๓๙. ค	๔๐. ง		

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....วิชา พระพุทธศาสนา
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖.....ชื่อหน่วย วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี เวลา ๘ ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑.....เรื่อง วันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชา.....เวลา ๒ ชั่วโมง
 ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑.....ภาคเรียนที่ ๒.....ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

มาตรฐาน ส.๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่อยุ่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑.๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับ ถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาดน และครอบครัว

ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือประวัติพระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๑.๓ สาระสำคัญ

การศึกษาพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา ประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า ศาสนิกชนตัวอย่าง ย่อมทำให้ได้ข้อคิดสำคัญเกี่ยวกับการประพฤติตนและคุณธรรมอันเป็นแบบอย่างของท่าน ซึ่งทุกคน ควรนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

๑.๔ สาระการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้(KPA)

ด้านความรู้ (Knowledge)

นักเรียนสามารถบอกประวัติ วันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชาได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Process)

นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในวันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชาได้อย่างเหมาะสม

ด้านคุณลักษณะ(Attitude/Affective)

นักเรียนสามารถจัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในวันมาฆบูชาและวิสาขบูชาได้อย่างถูกต้อง

๑.๕ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์	☐ ซื่อสัตย์สุจริต	☐ มีวินัย
☐ ใฝ่เรียนรู้	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ มุ่งมั่นในการทำงาน
☐ รักความเป็นไทย	☐ มีจิตสาธารณะ	

๑.๖ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

☐ ความสามารถในการสื่อสาร	☐ ความสามารถในการคิด
☐ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☐ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

๒. กิจกรรมการเรียนรู้

ช่วงโม่งที่ ๑

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ
๒. ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้ เรื่อง ประวัติมาฆบูชา
๓. ครูอธิบายวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจ และเน้นย้ำให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งในศูนย์การเรียนรู้อย่างเคร่งครัด และช่วยเหลือกันตลอดการปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

๑. ครูให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ วันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชา
๒. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๗ กลุ่ม เพื่อศึกษา ความเป็นมา ความสำคัญและการปฏิบัติตนพร้อมทำใบงาน โดยให้นักเรียนเขียนข้อความลงในผังที่กำหนดให้เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยนำข้อความไปใส่ในผังที่กำหนดให้
๓. ครูให้ตัวแทนกลุ่ม แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการค้นคว้าความเป็นมาความสำคัญและการปฏิบัติตน

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

ครูสรุปใบงานที่นักเรียนแต่ละคนทำใบงานที่ครั้งที่ ๑ เรื่อง วันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชาโดย
โดยให้นักเรียนตรวจสอบความที่ใส่ในผังที่กำหนดให้

ชั่วโมงที่ ๒

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ
๒. ครู ทบทวน ความรู้เดิม ครูกับนักเรียนเล่าประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชา

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

๑. นักเรียนแต่ละคนศึกษาความรู้และตอบคำถามใบงาน แล้วครูสุ่มนักเรียนออกมาตอบ
คำถามในบทเรียน แล้วครูและนักเรียนช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง
๒. ครูให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด ด้วยคำถาม

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

๑. ครูให้นักเรียนแต่ละคนทำใบงานที่ ๒ เรื่อง วันวิสาขบูชาความเป็นมา ความสำคัญ
และการปฏิบัติตน

๓. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

๓.๑ สื่อการเรียนรู้ หนังสือเรียน ห้องสมุด ภาพพุทธประวัติ ภาพพระสาวก

.....
.....
.....

๓.๒ แหล่งการเรียนรู้ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด

.....
.....
.....

๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด
สาระสำคัญ	นักเรียนทำใบงาน	ตรวจแบบบันทึก ความรู้	แบบบันทึกความรู้
ตัวชี้วัด	ใบงาน	ตรวจใบงาน	ร้อยละ ๖๐ ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะ	พฤติกรรมการทำงาน	สังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงาน

๕. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

๕.๑ สาระสำคัญ.....

.....

๕.๒ สมรรถนะ.....

.....

๕.๓ ทักษะการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้.....

.....

๕.๔ สิ่งที่ผู้สอนต้องพัฒนา.....

.....

๕.๕ ปัญหา/อุปสรรค.....

.....

.....

๕.๖ แนวทางแก้ไขและพัฒนา.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(.....)

ความคิดเห็นหัวหน้ากลุ่มสาระ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
(.....)

.....

.....

ลงชื่อ.....รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(.....)

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(.....)

ใบงานที่ ๑ เรื่องวันมาฆบูชา

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้สมบูรณ์

๑. ความสำคัญของวันมาฆบูชา

.....

.....

.....

.....

๒. การปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชน

.....

.....

.....

.....

๓. โอวาทปาฏิโมกข์ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในวันมาฆบูชา มีใจความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

เฉลยใบงานที่ ๑

คำชี้แจงจงตอบคำถามต่อไปนี้ให้สมบูรณ์

๑. ความสำคัญของวันมาฆบูชา

เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ อันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา

๒. การปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชน

ทำบุญตักบาตร ฟังธรรมเทศนา บำเพ็ญประโยชน์ เวียนเทียน

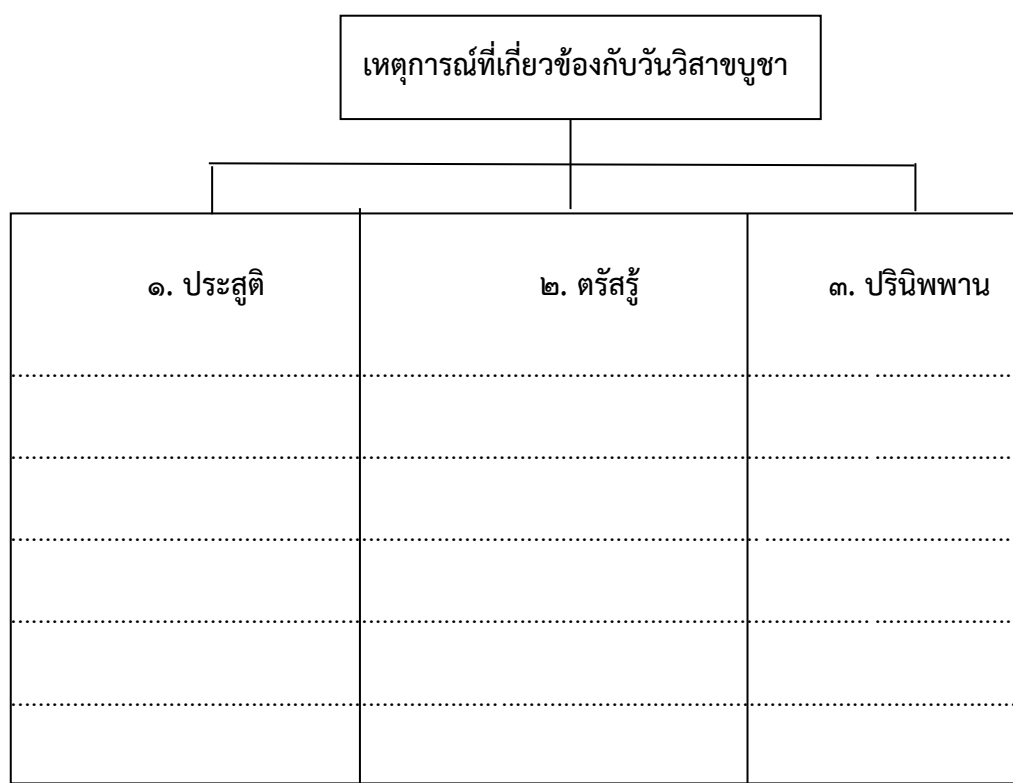
๓. โอวาทปาฏิโมกข์ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในวันมาฆบูชามีความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดี การกำจัดใจให้สะอาดบริสุทธิ์

ใบงานที่ ๒ เรื่องวันวิสาขบูชา

คำสั่ง นักเรียนเขียนข้อความลงในผังที่กำหนดให้เกี่ยวกับวันสำคัญทาง
พระพุทธศาสนา โดยนำข้อความไปใส่ในผังที่กำหนดให้

สวนลุมพินีวัน พระนางสิริมหามายา พระเจ้าสุทโธทนะ วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖
กรุงกบิลพัสดุ์ กรุงเวททหะ เนรัญชรา ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี
อริยสัจ ๔ พระชนมายุ ๘๐ พรรษา พระพุทธเจ้ากำเนิดขึ้นโลก กุสินารา สาลวโนทยาน

↓
พุทธศาสนิกชนปฏิบัติอย่างไรในวันสำคัญนี้

.....

.....

เฉลยใบงานที่ ๒

เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวันวิสาขบูชา		
๑. ประสูติ	๒. ตรัสรู้	๓. ปรีณิพพาน
- พระเจ้าสุทโธทนะ - พระนางสิริมหามายา - สวนลุมพินีวัน ระหว่างกรุง และเทวทหะ - วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖	- ต้นพระศรีมหาโพธิ์ - แม่น้ำเนรัญชรา - วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี - อริยสัจ ๔	- วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ - กุสินารา - สาละวันทยาน - พระชนมายุ ๘๐ พรรษา - พระพุทธเจ้ากัมเนิด ขึ้นในโลก

พุทธศาสนิกชนปฏิบัติอย่างไรในวันสำคัญนี้

๑. ตอนเช้า ทำทาน ถวายศีล ฟังเทศน์ และปฏิบัติธรรม
๒. ตอนค่ำ เวียนเทียน
๓. ประดับธงชาติ

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้: สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....วิชา: พระพุทธศาสนา.....
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖.....ชื่อหน่วย: วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี เวลา: ๘ ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒.....เรื่อง: วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา.....เวลา: ๒ ชั่วโมง
 ระดับชั้น: มัธยมศึกษาปีที่ ๑.....ภาคเรียนที่: ๒.....ปีการศึกษา: ๒๕๖๑

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑.๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตน และครอบครัว

ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือประวัติพระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๑.๓ สาระสำคัญ

การศึกษาพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา ประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า ศาสนิกชนตัวอย่าง ย่อมทำให้ได้ข้อคิดสำคัญเกี่ยวกับการประพฤติตนและคุณธรรมอันเป็นแบบอย่างของท่าน ซึ่งทุกคน ควรนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

๑.๔ สาระการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้(KPA)

ด้านความรู้ (Knowledge))

นักเรียนสามารถบอกประวัติ วันอัฐมีบูชาและวันอาสาฬหบูชาได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Process)

นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในวันอัฐมีบูชาและวันอาสาฬหบูชาได้อย่างเหมาะสม

ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective)

นักเรียนสามารถจัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในวันอัฐมีบูชาและวันอาสาฬหบูชาได้อย่างถูกต้อง

๑.๕ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	☐ ซื่อสัตย์สุจริต	☐ มีวินัย
☐ ใฝ่เรียนรู้	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ มุ่งมั่นในการทำงาน
☐ รักความเป็นไทย	☐ มีจิตสาธารณะ	

๑.๖ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

☐ ความสามารถในการสื่อสาร	☐ ความสามารถในการคิด
☐ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☐ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

๒. กิจกรรมการเรียนรู้

ช่วงโม่งที่ ๑

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ
- ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้เรื่อง ประวัติวันอัฐมีบูชาและวันอาสาฬหบูชา

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

- ครูให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ ประวัติวันอัฐมีบูชาและวันอาสาฬหบูชา
- ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุการณ์ในพุทธประวัติตอนถวายพระเพลิงพุทธรีระแล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปเหตุการณ์ดังกล่าวร่วมกัน

สรุป/ประเมินผลในช่วงโม่ง

- ครูให้นักเรียนแต่ละคนทำใบงานที่ ๒ เรื่อง วันอัฐมีบูชาและวันอาสาฬหบูชา

ชั่วโมงที่ ๒

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ

๒. ครู ทบทวน ความรู้เดิม ครูกับนักเรียนเล่าประสบการณ์ความรู้เดิมเกี่ยวกับวันมาฆบูชา ที่เคยเรียนมาแล้ว

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

๑. นักเรียนแต่ละคนศึกษาความรู้และตอบคำถามใบงาน แล้วครูสุ่มนักเรียนออกมาตอบคำถามในบทเรียน แล้วครูและนักเรียนช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง

๒. ครูให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด ด้วยคำถาม

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

๑. นักเรียนแต่ละคนศึกษาความรู้และตอบคำถามในบทเรียนสำเร็จรูป แล้วครูสุ่มนักเรียนออกมาตอบคำถามจากบทเรียนสำเร็จรูปในแต่ละกรอบ แล้วครูและนักเรียนช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง

๓. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

๓.๑ สื่อการเรียนรู้

หนังสือเรียน ห้องสมุด...ภาพพุทธประวัติ...ภาพพระสาวก.....

.....

๓.๒ แหล่งการเรียนรู้

ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด.....

.....

.....

๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด
สาระสำคัญ	นักเรียนทำใบงาน	ตรวจแบบบันทึกความรู้	แบบบันทึกความรู้
ตัวชี้วัด	ใบงาน	ตรวจใบงาน	ร้อยละ ๖๐ ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะ	สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	สังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน

๕. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

๕.๑ สาระสำคัญ.....

.....

๕.๒ สมรรถนะ.....

.....

๕.๓ ทักษะการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้.....

.....

๕.๔ สิ่งที่คุณต้องพัฒนา.....

.....

๕.๕ ปัญหา/อุปสรรค.....

.....

๕.๖ แนวทางแก้ไขและพัฒนา.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(.....)

ความคิดเห็นหัวหน้ากลุ่มสาระ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
(.....)

.....

.....

ลงชื่อ.....รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(.....)

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(.....)

ใบงานที่ ๓ วันอัฐมีบูชา

คำสั่ง นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ x หน้าข้อความที่ผิด

- ๑. วันอัฐมีบูชาตรงกับวันแรม ๘ ค่ำเดือน ๖
- ๒. พระพุทธเจ้าปรินิพพานที่ เมืองกุสินารา
- ๓. ผู้ที่แบ่งพระบรมสารีริกธาตุคือพราหมณ์โกณฑัญญะ
- ๔. พระบรมสารีริกธาตุถูกแบ่งออกเป็น ๗ ส่วน
- ๕. วันธรรมสวนะ หมายถึงการฟังธรรม
- ๖. ในหนึ่งเดือนจะมีวันพระ ๔ วัน
- ๗. วันพระเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา
- ๘. พระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นผู้กราบทูลพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับวันประชุม
ของนักบวชของศาสนาอื่นซึ่งกระทำในวัน ๘ ค่ำ ๑๔ ค่ำหรือ ๑๕ ค่ำ
- ๙. เดือนขาดหมายถึงเดือนนั้นไม่มีวันแรม ๑๕ ค่ำ
- ๑๐. วันพระหรือวันธรรมสวนะพุทธศาสนิกชนจะทำบุญตักบาตรถือศีล
ฟังธรรม

เฉลยใบงานที่ ๓

คำสั่ง นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และ × หน้าข้อความที่ผิด

- ✓ ๑. วันอัฐมีบูชาตรงกับวันแรม ๘ ค่ำเดือน ๖
- ✓ ๒. พระพุทธเจ้าปรินิพพานที่ เมืองกุสินารา
- × ๓. ผู้ที่แบ่งพระบรมสารีริกธาตุคือพราหมณ์โกณฑัญญะ
- × ๔. พระบรมสารีริกธาตุถูกแบ่งออกเป็น ๗ ส่วน
- ✓ ๕. วันธรรมสวนะ หมายถึงการฟังธรรม
- ✓ ๖. ในหนึ่งเดือนจะมีวันพระ ๔ วัน
- × ๗. วันพระเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา
- × ๘. พระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นผู้กราบทูลพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับวันประชุม
ของนิกายของศาสนาอื่นซึ่งกระทำในวัน ๘ ค่ำ ๑๔ ค่ำหรือ ๑๕ ค่ำ
- ✓ ๙. เดือนขาดหมายถึงเดือนนั้นไม่มีวันแรม ๑๕ ค่ำ
- ✓ ๑๐. วันพระหรือวันธรรมสวนะพุทธศาสนิกชนจะทำบุญตักบาตรถือศีล ฟังธรรม

ใบงานที่ ๔ วันอาสาฬหบูชา

คำสั่ง นักเรียนเลือกตัวอักษรด้านขวามือมาใส่หน้าข้อความด้านซ้ายมือ โดยให้ข้อความสัมพันธ์กัน

๑. วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวัน	ก. แม่น้ำเนเรญชรา
๒. ความหมาย”ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร”	ข. ประกาศพระศาสนา
๓. พระสงฆ์องค์แรกในพระพุทธศาสนา	ค. ดับต้นหาดด้วยอริยมรรค
๔. อริยสัจ ๔	ง. ทางสายกลาง
๕. มรรค ๘	จ. แขวงเมืองพาราณสี
๖. ปัญจวัคคีย์	ฉ. ตัณหา
๗. เอหิภิกขุอุปสัมปทา	ช. ความจริงอันประเสริฐ
๘. ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน	ณ. พราหมณ์ทั้ง ๕
๙. สาเหตุแห่งทุกข์	ฎ. โกณฑัญญะ
๑๐. ปฐมเทศนา	ฐ. พระพุทธเจ้าประทาน
อุปสมบท
	ฑ. สูตรของการหมุนวงล้อม
แห่งธรรม
	ฒ. ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓
	ณ. ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖
	ด. ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘

เฉลยใบงานที่ ๔

ด	๑. วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวัน	ก. แม่น้ำเนรฐุขรา
ท	๒. ความหมาย”ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร”	ข. ประกาศพระศาสนา
ฎ	๓. พระสงฆ์องค์แรกในพระพุทธศาสนา	ค. ดับต้นหาดด้วยอริยมรรค
ช	๔. อริยสัจ ๔	ง. ทางสายกลาง
ง	๕. มรรค ๘	จ. แขวงเมืองพาราณสี
ณ	๖. ปัญจวัคคีย์	ฉ. ตัณฑา
ฐ	๗. เอหิภิกขุอุปสัมปทา	ช. ความจริงอันประเสริฐ
จ	๘. ปาฏิสนิพนมฤคทายวัน	ณ. พราหมณ์ทั้ง ๕
ฉ	๙. สาเหตุแห่งทุกข์	ฎ. โกณฑัญญะ
ช	๑๐. ปฐมเทศนา	ฐ. พระพุทธเจ้าประทานอุปสมบท
		ท. สูตรของการหมุนวงล้อแห่งธรรม
		ฒ. ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓
		ณ. ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖
		ด. ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้... สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม... วิชา... พระพุทธศาสนา...

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖... ชื่อหน่วย... วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี เวลา... ๘ ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง... วันเข้าพรรษา วันออกพรรษาและวันธรรมสวนะ เวลา ๒ ชั่วโมง

ระดับชั้น... มัธยมศึกษาปีที่ ๑... ภาคเรียนที่ ๒... ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่อยุ่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑.๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาดน และครอบครัว

ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือประวัติพระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๑.๓ สาระสำคัญ

การศึกษาพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา ประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า ศาสนิกชนตัวอย่าง ย่อมทำให้ได้ข้อคิดสำคัญเกี่ยวกับการประพฤติตนและคุณธรรม อันเป็นแบบอย่างของท่าน ซึ่งทุกคน ควรนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

๑.๔ สาระการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้(KPA)

ด้านความรู้ (Knowledge))

นักเรียนสามารถบอกประวัติ วันเข้าพรรษาและออกพรรษาได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Process)

นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในวันเข้าพรรษาและออกพรรษาได้อย่างเหมาะสม

ด้านคุณลักษณะ(Attitude/Affective)

นักเรียนสามารถจัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในวันเข้าพรรษาและออกพรรษาได้อย่างถูกต้อง

๑.๕ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์	☐ ซื่อสัตย์สุจริต	☐ มีวินัย
☐ ใฝ่เรียนรู้	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ มุ่งมั่นในการทำงาน
☐ รักความเป็นไทย	☐ มีจิตสาธารณะ	

๑.๖ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

☐ ความสามารถในการสื่อสาร	☐ ความสามารถในการคิด
☐ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☐ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

๒. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ
- ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ประวัติวันเข้าพรรษา

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

- ครูให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ ประวัติวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
- ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุการณ์วันเข้าพรรษาให้นักเรียนช่วยกันสรุป เหตุการณ์ดังกล่าวร่วมกัน

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

- ครูให้นักเรียนแต่ละคนทำใบงานที่ ๒ เรื่อง วันเข้าพรรษา

ชั่วโมงที่ ๒

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ

๒. ครูกับนักเรียนเล่าประสบการณ์ความรู้เดิมเกี่ยวกับวันเข้าพรรษา

ขั้นตอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

๑. ครูให้นักเรียนคู่วิถีทัศน์ วันธรรมสวนะและนักเรียนแต่ละคนศึกษาความรู้ และตอบคำถามใบงาน แล้วครูสุ่มนักเรียนออกมาตอบคำถามในบทเรียน แล้วครูและนักเรียนช่วยกัน ตรวจสอบความถูกต้อง

๒. ครูให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด ด้วยคำถาม

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

๑. นักเรียนแต่ละคนศึกษาความรู้และตอบคำถามในบทเรียนสำเร็จรูป แล้วครูสุ่มนักเรียนออกมา ตอบคำถามจากบทเรียน แล้วครูและนักเรียนช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง

๓. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

๓.๑ สื่อการเรียนรู้ หนังสือเรียน ห้องสมุด..... ภาพพุทธประวัติ ภาพพระสาวก..

.....

.....

.....

๓.๒ แหล่งการเรียนรู้ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด.....

.....

.....

.....

๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด
สาระสำคัญ	นักเรียนทำใบงาน	ตรวจแบบบันทึก ความรู้	แบบบันทึกความรู้
ตัวชี้วัด	ใบงาน	ตรวจใบงาน	ร้อยละ ๖๐ ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะ	สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	สังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม การทำงาน

๕. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

๕.๑ สาระสำคัญ.....

.....

.....

๕.๒ สมรรถนะ.....

.....

.....

๕.๓ ทักษะการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้.....

.....

.....

๕.๔ สิ่งที่คุณต้องพัฒนา.....

.....

.....

๕.๕ ปัญหา/อุปสรรค.....

.....

.....

๕.๖ แนวทางแก้ไขและพัฒนา.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

ความคิดเห็นหัวหน้ากลุ่มสาระ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

(.....)

.....
.....
ลงชื่อ.....รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(.....)

.....
.....
ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(.....)

ใบกิจกรรมที่ ๕ วันเข้าพรรษา ออกพรรษา

คำสั่ง นักเรียนสรุปความสำคัญและการปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชนในวันเข้าพรรษา และออกพรรษาลงในกรอบที่กำหนดให้

๑. วันสำคัญ

	ประวัติความเป็นมา	การปฏิบัติตนของ พุทธศาสนิกชน
วันเข้าพรรษา		
วันออกพรรษา		
ตักบาตรเทโวโรหณะ		

๒. เพราะเหตุใดจึงมีคำกล่าวที่ว่า เทศกาล
เข้าพรรษา

เฉลยใบงานที่ ๕

คำสั่ง นักเรียนสรุปความสำคัญและการปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชนในวันเข้าพรรษา และออกพรรษาลงในกรอบที่กำหนดให้

๑. วันสำคัญ

ประวัติความเป็นมา
และความสำคัญ

การปฏิบัติตนของ
พุทธศาสนิกชน

วันเข้าพรรษา

- วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘
- พระพุทธเจ้าทรงวางระเบียบให้พระสงฆ์จำพรรษาไม่จาริกเหิยบข้าวกล้ำของชาวบ้าน

- รักษาศีล ฟังธรรม
- บวชเพื่อศึกษาธรรม
- ถวายผ้าอาบน้ำฝน
- ถวายเทียนพรรษา

วันออกพรรษา

- วันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑
- สิ้นสุดการจำพรรษา ๓ เดือน
- วันปวารณา คือพระสงฆ์ยอมให้ว่ากล่าวตักเตือนกัน

- ให้อทาน
- รักษาศีล
- ปฏิบัติธรรม
- ทอดกฐิน

ตักบาตรเทโวโรหณะ

- เป็นพระพุทธเจ้าเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์หลังจากเสด็จจำพรรษาและโปรดพุทธมารดา
- แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑

- ให้อทาน
- รักษาศีล
- ปฏิบัติธรรม

๒. เพราะเหตุใดจึงมีคำกล่าวว่าเข้าพรรษา
คือเทศกาลทำความดี

พุทธศาสนิกชนมักถือโอกาส
เอาเทศกาลเข้าพรรษาเป็นเทศกาล
แห่งการทำดีละเลิกอบายมุข

ใบงานที่ ๒ วันธรรมสวนะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำคำหรือข้อความในกรอบด้านล่างเติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

.....๑.ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เป็นการสอนให้เห็นว่าสิ่งใด ควรปฏิบัติก็แนะนำหรือ
บรรยาย ให้ซาบซึ้งในคุณค่า

.....๒.ไปทำบุญตักบาตรที่วัด ฟังธรรมเทศนา บำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ปลอมชโลมใจให้สด
ชื่นร่าเริง

.....๓.เป็นการบำรุงจิตใจให้เข้มแข็ง เบิกบาน เห็นคุณประโยชน์ ที่จะได้รับ

.....๔.ชี้แจงเรื่องที่ทรงสอนให้เห็นชัดเป็นการแยกแยะ อธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน

.....๕.หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำแต่ความดี การทำจิตใจ
ให้สะอาดบริสุทธิ์

.....๖.เราใจให้อาจารย์แก่กล้า เป็นการปลุกเร้าใจให้ กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ
การปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา

สันตัสสนา

สมาทปนา

สมุตเตชา

สัมปหังสนา

โอวาทปาฏิโมกข์

เฉลยใบงานที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำคำหรือข้อความในกรอบด้านล่างเติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

สมათปนา ๑.ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เป็นการสอนให้เห็นว่าสิ่งใดควรปฏิบัติก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่าการปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา

๒.ไปทำบุญตักบาตรที่วัด ฟังธรรมเทศนา บำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ปลอม
ชโลมใจให้สดชื่นรุ่งเรือง

สัมปหังสนา ๓.เป็นการบำรุงจิตใจให้เข้มแข็ง เบิกบาน เห็นคุณประโยชน์ ที่จะได้รับ

สันทสสนา ๔.ชี้แจงเรื่องที่ทรงสอนให้เห็นชัดเป็นการแยกแยะ อธิบายและแสดง
เหตุผลให้ชัดเจน

โอวาทปาฏิโมกข์

๕.หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า การไม่ทำความชั่วทั้งปวง

การทำแต่ความดี การทำจิตใจให้สะอาด บริสุทธิ์

สมุตเตชา ๖.เราใจให้อาณาญแก่ล้าเกล้า เป็นการปลุกเร้าใจให้ กระตือรือร้น เกิดความ

อุตสาหะ

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้... สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม... วิชา... พระพุทธศาสนา...

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ ชื่อหน่วย วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี เวลา...๘... ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔... เรื่อง การจัดโต๊ะหมู่บูชา การอาราธนาศีล เวลา ๒ ชั่วโมง

ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑.๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ตัวชี้วัด ม.๑/๒ วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับ ถือ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตน และครอบครัว

ตัวชี้วัด ม.๑/๓ วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือ ประวัติพระศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๑.๓ สาระสำคัญ

การศึกษาพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ จนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา ประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า ศาสนิกชนตัวอย่าง ย่อมทำให้ได้ข้อคิดสำคัญเกี่ยวกับการประพฤติตนและคุณธรรมอันเป็นแบบอย่างของท่าน ซึ่งทุกคน ควรนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

๑.๔ สาระการเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนรู้(KPA)

ด้านความรู้ (Knowledge)

นักเรียนสามารถบอกความหมาย ความสำคัญและลำดับขั้นตอนของการจัดศาสนพิธีได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Process)

นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในการประกอบศาสนพิธีได้

ด้านคุณลักษณะ (Attitude/Affective)

นักเรียนสามารถจัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในการประกอบศาสนพิธีได้อย่างถูกต้อง

๑.๕ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

☐ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์	☐ ซื่อสัตย์สุจริต	☐ มีวินัย
☐ ใฝ่เรียนรู้	☐ อยู่อย่างพอเพียง	☐ มุ่งมั่นในการทำงาน
☐ รักความเป็นไทย	☐ มีจิตสาธารณะ	

๑.๖ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

☐ ความสามารถในการสื่อสาร	☐ ความสามารถในการคิด
☐ ความสามารถในการแก้ปัญหา	☐ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
☐ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	

๒. กิจกรรมการเรียนรู้

ช่วงโม่งที่ ๑

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ
๒. ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรื่องการจัด

โต๊ะหมู่บูชา

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

๑. ครูให้นักเรียนดู วิดีโอ การจัดโต๊ะหมู่บูชาตามที่กำหนด
๒. ครูและนักเรียนร่วมกันจัดโต๊ะหมู่ ๕ หมู่ ๗ ร่วมกันและมอบใบงานให้นักเรียน

สรุป/ประเมินผลในช่วงโม่ง

๑. ครูให้นักเรียนแต่ละคนกลุ่มจัดโต๊ะหมู่ที่กำหนด

ชั่วโมงที่ ๒

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๑. ให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระรัตนตรัย และนั่งสมาธิ

๒. ครูกับนักเรียนท่องคำอาราธนาศีลและอาราธนาธรรม

ขั้นสอนหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้

๑. นักเรียนแต่ละคนท่องคำอาราธนาศีลและอาราธนาธรรมแล้วครูแจกใบงาน

สรุป/ประเมินผลในชั่วโมง

ครูสุ่มนักเรียนให้บอกถึงความสำคัญในการปฏิบัติศาสนพิธีในแต่ละขั้นตอน

๓. สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

๓.๑ สื่อการเรียนรู้ หนังสือเรียน ห้องสมุด ภาพพุทธประวัติ ภาพพระสาวก

.....
.....
.....

๓.๒ แหล่งการเรียนรู้ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด

.....
.....
.....

๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมาย	หลักฐาน	วิธีวัด	เครื่องมือวัด
สาระสำคัญ	นักเรียนทำใบงาน	ตรวจแบบบันทึกความรู้	แบบบันทึกความรู้
ตัวชี้วัด	นักเรียนทำใบงาน	ตรวจใบงาน	ร้อยละ ๖๐ ผ่านเกณฑ์

คุณลักษณะ	สังเกตพฤติกรรม การทำงาน	สังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกต พฤติกรรม การทำงาน
-----------	----------------------------	----------------	-----------------------------------

๕. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

๕.๑ สาระสำคัญ

.....

.....

.....

๕.๒ สมรรถนะ

.....

.....

.....

๕.๓ ทักษะการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้

.....

.....

.....

๕.๔ สิ่งที่ผู้สอนต้องพัฒนา

.....

.....

.....

๕.๕ ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

๕.๖ แนวทางแก้ไขและพัฒนา

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(.....)

ความคิดเห็นหัวหน้ากลุ่มสาระ/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/ผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
(.....)

.....
.....

ลงชื่อ.....รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
(.....)

.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการ
(.....)

ใบงานที่ ๗ การจัดโต๊ะหมู่บูชา

คำถาม จงตอบคำถามต่อไปนี้

๑. ศาสนพิธี หมายถึงอะไร ?

.....

.....

.....

๒. โต๊ะหมู่บูชา มีกี่ประเภท อะไรบ้าง ?

.....

.....

.....

๓. จงบอกความหมายของรูปสามตอกว่ามีความหมายอย่างไร ?

.....

.....

.....

เฉลยใบงานที่ ๗

๑. ศาสนพิธี คือ พิธีกรรมที่มีขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนเพื่อแสดงออกถึงความเชื่อทางพุทธศาสนา การประพฤติปฏิบัติศาสนพิธี ต้องทำอย่างถูกต้องเป็นระเบียบเกิดความสบายใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดีเป็นแบบอย่างที่ดีได้

๒. ปัจจุบันการตั้งโต๊ะหมู่บูชา นิยมตั้งใน ๒ ประเภท คือ ในพิธีทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญ ฟังเทศน์ เป็นต้นในพิธีถวายพระพร หรือตั้งรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชินีนาถ

๓. รูป สำหรับบูชาพระพุทธเจ้า นิยมจุดครั้งละ ๓ ดอก หมายความว่า พระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายนั้น พระองค์มีพระคุณมากมายสุดที่พรรณนาได้ แต่เมื่อจะย่อลงให้น้อยที่สุดก็เหลือเพียง ๓ ประการ คือ ๑. พระปัญญาคุณ ๒. พระบริสุทธิคุณ ๓. พระมหากรุณาธิคุณ ดังนั้นรูปที่บูชาบนโต๊ะหมู่ จึงหมายถึงพระคุณทั้ง ๓ ประการนี้

ใบงานที่ ๘

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำอาราธนาดังต่อไปนี้

๑. จงเขียนคำอาราธนาศีล

.....

.....

.....

.....

.....

๒. จงเขียนคำอาราธนาธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

๓. จงเขียนคำอาราธนาพระปริต

.....

.....

.....

.....

.....

เฉลยใบกิจกรรมที่ ๘

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำอาราธนาดังต่อไปนี้

๑. มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจา มะ
 ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจา มะ
 ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจา มะ

๒. พรหมะ จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ , กัตถัญชะลี อัมมิจะรัง อะยาจะถะ ,
 สันตีระ สัตตาปะระชัคคะชาติกา , เทเสตุ อัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

๓. วิปัตติปะฎิพาหะเย สัพพะสัมปัตติสิทิยา สัพพะทุกะวินาสายะ ปริตตัง พรุถะ มังคะลัง,
 วิปัตติปะฎิพาหะเย สัพพะสัมปัตติสิทิยา สัพพะภะยะวินาสายะ ปริตตัง พรุถะ มังคะลัง,
 วิปัตติปะฎิพาหะเย สัพพะสัมปัตติสิทิยา สัพพะโรคะวินาสายะ ปริตตัง พรุถะ มังคะลัง

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระประสิทธิ์ จารุปัญโญ (ช่วยบุญ)
- ว/ด/ป เกิด : วันอาทิตย์ที่ ๓ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๔๒/๘ หมู่ ๕ ตำบลบ้านจำ
อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๓๐
- บรรพชา : วันที่ ๑๐ เดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๐ วัดม่วงชุม
ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
- อุปสมบท : วันที่ ๖ เดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๕ วัดม่วงชุม
ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
- วุฒิการศึกษา : จบประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนอนุบาลบางระจัน
ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
: จบมัธยมปลาย การเรียนรู้นอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัย ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
: สอบได้ นักรธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดม่วงชุม
: สอบได้บาลี ประโยค ๑-๒ สำนักเรียนวัดม่วงชุม
ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
: จบ พรบ. คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- หน้าที่การงาน : เป็นเลขานุการเจ้าอาวาสวัดม่วงชุม
: เป็นพระสอนศีลธรรม ประจำโรงเรียนบางระจันวิทยา
ตำบลสิงห์ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
- เข้าศึกษา : ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐
- สำเร็จการศึกษา :/...../.....
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๑ หมู่ ๗ วัดม่วงชุม ตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน
จังหวัดสิงห์บุรี ๑๖๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๙๒-๙๕๐๒๓๑๖
E-mail : luangpeekwan123@gmail.com